

MARJUKKA PATRAKKA

Kezän aigua Suomes
tiijustimmo
äijän uuttu

Marjukka Patrakka

Kezän aigua Suomes tiijustimmo äijän uuttu

Petroskoi • Verso • 2016

Taidoilii — Ol'ga Ikkonen
Kiändäi karjalakse (livvin murdehel)
Tamara Ščerbakova
Redaktor — Svetlana Kondratjeva

Algusana lapsile

Armahat lugijat — lapset da vahnembat!

Teile käis on Marjukka Patrakka kniigu “Kezäl Suomes tiijustimmo äijän uuttu”, kudaman karjalakse kiändi Tamara Ščerbakova.

Täs kniigas ollah kerdomukset sih näh: kui lapset matkustetah Suomes. Kaksi vellie tuldih gostih suomen pereheh. Lapset opastutah karjalan da suomen kieli, kižatah erilazih kižoih, tiijustetah, kui eletäh kodižiivatat, avvuteteah vahnembil.

Kaikis paras matku oli lapsil muzeiloih da kallivokirikköh. Oldih gi hyö muzikkukois, kus heidy vastai pajattajan havvin mustopačas.

Marjukka Patrakka on suomen kielen kirjuttai, i tämä kniigu ei ole enzimäine. Joga omas kirjutukses häi vedäy meidy, lugijoi, erilazeh matkah. Suuret pas-sibot kirjuttaijal täs hyvä kniigas!

Minul on hyvä mieli, ku tämän kniigan lugijat tiijustetah ylen äijy uttu.

Tädä kniigua voijah lugie 6–8 kluasoin opastujat.
Hyviä mielä teile kniigan lugijes!

Karjalan kielen opastai
SVETLANA KONDRATJEVA

Kevät ruavot enne lomua

Paras aigu lapsile dai vahnembile on kezä, no se ei ole pitky vuvven aigu. Talvel školas opastujes lapset ainos mustellah mennytty keziä: kus huogavuttih loman aigua, midä mielyttäviä nähtih, kenenke vastavuttih.

A konzu jo ilmu kiändyy kevätpuoleh, ruvetah huolehtimah uuttu keziä. Perehen kaksozet brihačut Akim da Aleksei ahkerasti opastuttih, yhtes kodiruadoloi ruattih, toine toizel avvuttajen. Käydih tuatan ruadohuoneheh, kačottih, kui ilmah piäzöy uuzi kandleh. Opittih jo iče vallita laudazii da vestellä teräväl veičel ylen pienii boba-instrumentoi. Tarkasti kačottih tuatan ruado, pättävil ruadokonehil. Tuatto ruadoi, sellitti kai lapsile, kerdoi, kui pidäy vardoija sormii da silmii, konehel ruadajen da kehitti lapsii lugemah teoriedu kniiğois, ainos saneli:

— Kāzih malto tulou parembi, konzu piäs on tieduo enāmbi.

Brihačut hyvin maltettih kuunnella tuatan sanoi, lugiettih da tuatale kerrottih omih dieloloih näh. Tuatto nevvoi mittumii laudazii suau ottua, da kui niilöis kerätä pienii bobainstrumentu sevoittarile lahjakse. Tänäkeviän ihan loppussah avvutti lapsile valmistua kaksi kielisoitindu, löydi pättävät siimat, yhtes net navedittih paikoilleh. Kandlehet oldih ihan, ku tavallizet, vaiku melodii ei olluh helävy, no yksikai mielytti velleksii.

Uvvet viestit Suomespäi

Oli jo oraskuu, lapset vahnembienke istuttih keittiös, stolas ymbäri. Suovatan ildu, jälles kylyy pereh valmistui juomah čuajuu. Kaikkien tukat oldih vie mārät. Muamo kiärii tukkii bigudiloih. Čuaju juodu, piiruat syödy, algavui bes’odu kezäh näh. Tuatto sanoi:

— Matti-diädö uskaldi löydiä meile loman aigua ruavon 2–3 (kahtekse-kolmekse) nedälii. Brihačut, mustattogo suomelastu

diädiä, kudai lahjai teile pättävät lavvat teijän nygözih kandleh-instrumentoih?

— Mustammo, mustammo! Häi vie uskaldi kuččuo meidy Suomeh gostih.

— A työ tahtottogo sie gostis vediä loman aigua, mejjättäh, ku myö tävvet päivät rubiemmo ruadamah mandžoi pelloi?

— Oi, myö nikonzu emmo olluh teijättäh nikus, no pidäy nygöi jo harjavuo, olemmo loppemas viijetty kluassua, menemmö sygyzyl jo kuvvendeh. Maltammo olla yksin, muga ved’, Aleksei?

— Tiettäväine maltammo, vaiku tiedokonehen otammo keräl, sit ei rodei igävy, sie on äijy mielenkiinnittävi kižoi.

— Ettobo ni ota, otatto vaiku kandleh-instrumentat. A nygöi olis aigu kaččuo sähköpoštua, toinah Matti kirjutti meile kirjazen? Häi meile kirjuttau joga suovattua. Mengiä brihačut kaččokkua ongo tuluh kirjaine?

Aleksei da Akim kilvas juostih omah pertih, kus oli tiedokoneh. Ylen terväh avattih sähköpoštu, iloiänil kurruttih vahnembil:

— Kirjaine on tulluh! No se ei ole kirjutettu suomen kielel, on se kirjutettu karjalan kielel! Matti-diädö milleh terväh on opastunnuh karjalan kiely.

Tuatto kiirehti lugemah kirjastu:

“Terveh Ignat da kai simun pereh. Uskon, oletto jo käynnyh kylyh dai juonnuh ehtyčujun. Nygöi voitto keskustella tulendua Suomeh. Olen minä pagižuttannuh susiedua, häi on valmis vastuamah teidy, ku työ tulizitto hänen peldoloil mandžoidu keriamäh. Kolme nedälii voitto eliä mejjänke yhtes. Brihačut voidas aigua viettiä mejjän lapsienke, heile tiä löydyy pienii mielenkiinnittävi ruadoloi da kižoi aijan menetettäväkse. A päiväl vie voidas kävvä teijällyö kaččomah, kui työ mandžoloi kerättö. Ole hyvä, kirjuta teijän roindu aijat, pasportoin numerot, adressi, sugunimet. Susiedu työndäy teile kuččuilmoituksen, älä unohta poigien tiedoloi. Konzu suatto kučun, sit teriämbi suatto viizat. Keziä ei pidäs vuottua, ku roih lämmäl aijal enāmbi tulijua Suomeh, viizutoimistos roijah pitkät

jonot. Olis hyvä, ku kiirehel vastuazitto kirjazeh. Rubiemmo vuotamah vastavustu, emändy dai lapset myös työtäh teile tervehytty. Jiägiä terveheny. Matti ”

Kui terväh Matti opastui kirjuttamah karjalan kielel

Kodvan kaikin oldih vaikkani, sit Ignat sanoi:

— Ihan tottu, kui hyvin Matti kirjutti karjalan kielel viestin. Olougo kirjutannuh sanakirjan vuoh vai ollou kuitahto nenga terväh opastunnuh kiely?

Muamo toi kaiken perehen pasportat. Tuatto Ignat vastai Matile:

”Terveh suomen ystävät. Passibo hyväs viestis. Toizes kirjazes minä lähätän pasportooin tiijot, kuduat annat susiedale, a nygöi kirjutan meijan perehen dieloloi. Olemmo kaikin tervehet. Kevät on jo tulemas, sidä jo silmil suau tunzie. Kezäl jo kogo pereh hyväl mielel tahtou tulla Suomeh. Hyvä ku myö mučoinke voimmo ruadua mandžoipellol da suammo ližäi dengua uudeh auttoh. Nygöi autot ollah ylen kallehet, a myö enimät rahat menetimmö taloin remontah. Ole hyvä, kirjuta meile, kuibo sinä nenga terväh opastuit karjalan kiely? Olet toven kielien tiedäi mies! No nygöi lopen kirjuttamisen. Teile tervehytty kaikis meijän perehes. Matti”

Ignat otti kaikkien pasportat da rubei kirjuttamah uuttu kirjastu Matile, tarkasti kačoi tiedoloi pasportois. Brihaččuloin pasportat oldih ihan uvvet, vaste tänä talvel oli net suadu, konzu allattih miettie kezämatkua Suomeh.

Ylen terväh tuli vastah kirjaine Matispäi, häi kirjutti:

”Passibo kahtes kirjazes, olen net jo suannuh. Toizen kirjazen vien susiedale, häi iče voibi teile kirjuttua kuččukirjazen.

Nygöi voin avata tainan karjalan kieleh näh, en minä voinnuh nenga terväh opastuo kirjuttamah kirjazii karjalan kielel, hot’ joga ehtiä luven karjalan kielen sanakniigua. Sidä nygöi lugou kogo pereh. A täl aigua meile gostis on mučoin t’outa Imbilahtespäi. Hänel

on jo 80 vuotta, ihan hyvin tiedäy muaman kiely, maltau kirjutua livvin kielel. Häi kirjutti minule sen kirjazen karjalakse, ihan sidä, midä minä teile kirjutin. Häi teile kerdou tervehytty da vie kučču kezäl gostih. Hyvä ku kuččukirjazen suatto hyväl aijal, sit ihan ilmai jonoloi viizat tullah valmehekse. Hyviä pyhäpäiviä teile! Karjalan kielel kirjuttua teile kirjastu tuli mieleh ehtäl nellänpiän, konzu olin ruadopertis luadimas kyykkypualikkoloi. Tulin kodih da kirjutin suomen kielel bumuagal, midä tahton teile kirjuttua, a piätničän Jeeva-t’outa kiändi karjalakse. Vaste sit minä maltoin n’aputella sähköpoštah.

Kaikile tervehytty. Matti”

— Nygöi myö hyvin ellendimmö kui Matti kirjutti meile kirjazen karjalan kielel. Hyvä, ku Matin perehes on karjalazii rodnii. Hyö nygöi tunnustutah karjalan kieleh kaikin kogo pereh,— muhizijen sanoi Ignat.

Opimmo opastuo suomen kiely

— Meile roih ihan hyvä matku Suomeh,— jatkoi Akim.

— Tiettäväine se roih ihan hyvä, ku vie myö voizimmo opastuo suomen kiely, ližäi Aleksei.

— Olis hyvä löydiä meile suomen kieline sanakniigu, opastuzimmo lugemah da erähii sanoi sanelemah puhtahal suomen kielel.

— Ihan hyvä ideju tuli sinul piäh. Uvvel nedälil kävyn kniigulaukah ostamah, ku löydynöy niidy suomen kielizii kniigo. Minägi rubien suomen kiely opastumah,— vastai muamo.

Matkah valmistumine

Tuldih kuččupaperit Suomespäi. Kaikin käydih ottamah kuvii viizah, viizuanomuksih liitettih kuvat. Pasit da kai valmehet paperit viettih Petroskoin Suomen konsul’stvah. Sie ilmoitettih: viizat roijah valmehet kezäkuun puoles välis.

Brihačut vie käydih školah. Ei vie huolittu Suomeh matkua, ku allus oraskuudu allattih kävvä kezämökil. Buabat da diedöit ruokittih pihoi, lapset heile avvutettih. Oli vie heile oma ogrodu, kus myös oli äijy ruaduo. Talven aigua kai tuhjot da kukat hyvin kestettih, a juablokkupuus jo hyvin tundeuvuttih kukkukandazet, kaksi kukkasto jo avavuttih. Mandžoi tuhjot oldih vihandat, net vie työnnettih uuzii lehtii. Lapset valmistettih vagoloi keldujuurikkoloih näh, ruskojuurikkoloih da nagrehih näh. Akim da Aleksi ruattih ahkerasti lapsien ogrodas, ku ystävil jo kerrottih suomen matkah näh. Aleksi sanoi:

— Suannemmo viizat, sit jo heinykuun allus menemmö Suomeh kolmekse nedälii, sil aigua lapsil pidäy kaččuo kazviksii, kytkie da vallella niidy. A ku tullah kodih myös ruvetah yhtes ruadamah, sit toizet lapset voijah huogavuo. Vieral nygöi jo oldih myös omat huolet, saneli:

— Oi kui minä tahtozin kävvä Suomeh!

— Tiettäväine piäzet, miksebo et, — sanoi hänel Tatjana.

— Myö kaikin piäzemmo sinne, mandžoloi keriamäh, vaiku vie meile pidäy kazvua, — jatkoi Nikolai.

Seiččemestostu päivy kezäkuudu, tuli viesti: viizat ollah jo valmehet, suau tulla niidy ottamah. Tossupiän muamo kävyi ottamah pasporto. Illal ozutti pasportat viizoinke lapsile, Akim hengähtih:

— Suomeh myö toven lähtemmö! Minä sidä en maltannuh uskuo, ajattelin, se matku roih toinah konzutahto.

Muamo jatkoi:

— Slava Bogu! Kai on hyvin, nygöi vie on aigua hyvin valmistuo matkah.

Minul enzymäi pidäy kaččuo teijän sobii, otammo kahtet houzut, šortat, uijandu houzut, 3–4 paidua, tiettäväine alussovot da pižumat. Sukkii otammo 3–4 puarua, jallaččiloi, kumisappuat myös pidäy ottua. Teijän sobih näh pidäy valmistua suuri sumku.

Tuli kodih tuatto ruavospäi, tiijusti uudizet, kiirehel meni lähettämäh sähköpoštua Suomeh:

— Viizat ollah valmehet, konzubo jo suau tulla Suomeh?

Sai terväzeh vastavuksen:

— Mandžoit allattih kypsevyö. 2–3 (kahten-kolmen) päivän peräs voitto jo tulla.

Nygöi vellekset ruvettih huolehtimah. Hyö vie nikonzu ei oldu ulgomual. Jo myöhä ehtäl nikui ei tulluh uni. Oli vai se hyvä, ku Mattidiädö on tuttavu. Kui se pitky matku menöy? Kui sie päivii menettä tiedämätä suomen kiely?

— Olis hyvä, ku Jeeva-t’outa, karjalan kielen tiedäi, eläs sie, hänenne voizimmo paista, kuni tuatto da muamo kerätäh muarjoi, — hengähtäjien sanoi Akim.

No Aleksi jo magai, ei vastannuh nimidä.

Ottakkua kandlehet keräl

Enne lähtendiä tuli vie yksi sähkökirjaine, Matti kirjutti:

“Terveh, ystävät. Pojil pidäs ottua keräl kandlehet. Meijän kylän vahnin mies täyttäy 90 vuotta. Häi tiijusti teijän tulendah näh da vie brihaččuloin maltoloih näh. Olis hyvä, ku gostien ies hyö soitettas kandlehil. Se hänel olis paras lahju. Minä hänel jo uskaldin, ku minun lapsil myös on instrumentat. Tiä voizimmo pidiä ihan hyvän konsertan. Matti”

Brihačut vesseldyttih:

— Se on ylen hyvä, aigu rubieu teriämbi menemäh, konzu rubiemmo kandlehil soittamah da harjoittelemah konsertua, — sanoi Aleksi.

— Kuzbo nygöi ollou meijän emändy Raija? Jo on kuvves čuassu, a häi jo viijen aigua ainos oli kois.

— Unohtin sanuo, muamo jällel ruaduo meni Antoninalluo kaččomah käzipaikkoi. Sie vie ruvetah juomah čuajuu da bes’odoimah, ku pitkiä aigua ei käydy toine toizelluo, — sanoi kiirehel Aleksi.

— Muamo mainičči käzipaikan ostandua Matin mučoiile lahjakse. Toizen vie tahtou ostua Jeeva-t’outale, kudai hyvin maltau paista karjalan kielel.

— A minä myös lahjoi valmistin, luajin puupodnosan, kunne suau ladd’ata pastettuloi piirualoi, — jatkoi paginua tuatto.

— Myö Alekseinke viemmö lahjoikse kandlehil soittamistu, — sanoi Akim.

— Ihan hyvin oletto duumainnuh! — kiitti poigii tuatto, taputtajen heijän olgupiälöi.

— No ostammo vie Majjale da Tuomaksele ven’alazii konfiettoi, niidy hyö verno suvajah, — ližäi Aleksei.

Brihačut vie soitettih kandelihil, a tuatto leikkai nurmie piha-puolel. Tuli Raija-muamo kodih, terväzeh keräi ildusyömizet stolal, kučui syömäh.

Jällel syöndiä vie kačottih valmistettuloi matkulaukkuloi, mustoiteltih ottamizii, a sit istuttih ikkunalluo, l’ubuittihes algukeziä. Tuatto kačoi kaikkien pasportat, mustoitti susiedan kerdomustu, ku häi oli jo tulluh rajal, a pasportan unohti kodih.

— No, meile on kai ihan hyvin, menemmö ystävällizesti Matilluo. Muarjoi kerätä maltammo ihan hyvin, suammo palkua sen vastah min poimiččuzii keriammō, — jatkoi paginua muamo.

— A myö hyvin da ystävällizesti vietämmö aigua taloin lapsienke, — ližäi Akim.

Matku meni hyvin

Jälгимäine päivy kezäkuudu. Algavui matku Suomeh. Oli ylen čoma huondes. Yöl niken ei maltanuh hyvin muata, enne kellon soitandua kaikin jo havačuttih.

Ehtäl oli jo vietty tavarat auttoh. Syödih huondesverot, otettih evähät da kiirehel mendih autolluo. Susiedu tuli heidy provodimah, toivotti hyviä matkua da uskaldi kaččuo kazviksii da pihua, a ku ol-lou liijan kuivu, kastelou muadu.

Tuatto kiitti händy:

— Passibo sinule. Myö soitlemmo Suomespäi, a ku midä eriluadustu tapahtunnou, sinä soita meile.

Kaikin auton ikkunaspäi viiputettih hänel.

Konzu linnu jäi tuakse, auto rubei siirdymäh teriämbi. Jo mendih siiriči Priäžän kylä. Ihan rinnal kiirehti ajua nuori mies motot-siklal, tuatto sanoi:

— Anna mennäh siiriči meis, ku on heile kiireh!

Nellän čuasun peräs pereh oli jo rajal. Enzimäine kerdu paspor-toi jo tarkastettih. Toizel kerral kačottih joga pasportas viizat. Kai tavarat oldih autos, ei tarvinnuh niidy purgua da vediä zualan kauti. Suomen rajal myös kai meni ihan hyvin. Algavui matku suomelazii tielöi myö, tuatto azetti navigatoran. Värtsilä, Kitee... Navigatoran iäni luvetteli kylä. Muamo sanoi:

— Minä en malta ellendiä navigatoran ruaduo.

— Minä myös en sidä malta toimittua, no yhtelläh on sen ruado ylen hyvä. Oigiesti menemmö kohti Lehtokyläh, — sanoi, buiteku hyvin tiezi, Akim.

Kaikin diivittihes Suomen järvilöi da jogiloi, niidy oli äijy, ihan ku Karjalas. Oli peldoloil jo valmistettuloi heinytukkuloi, net oldih suuris valgielois muovi-huavolois. Taloit oldih eriluduzet, no erähis kohtis auto siirdyi pitkin puhtastu meččiä.

Ildupuoleh soitti kobriččuh Matti, kyzyi:

— Kusbo ajatto?

Tuatto vastai:

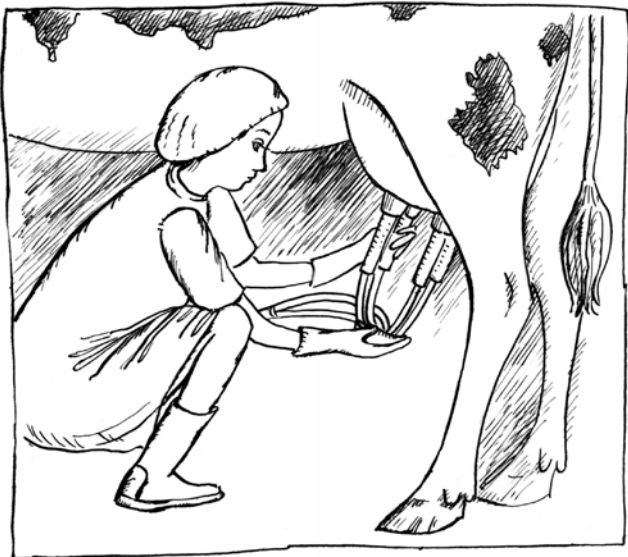
— Menimmö jo siiriči Mikkelin linnua.

— Se on hyvä. Kahten čuasun kuluttuu rubiemmo vuottamah. Adressi on: Mäyräntie 4.

Tiettäväine adressi oli navigatoras da se ainos oigiesti nevvoi, kui piästä paikalleh. Muga oligi, kahten čuasun kulutuu azetui auto suuren čoman koin pihah. Vastah kiirehettih Matti da hänen mučoi Mirja, heile peräh tuli Jeeva-t’outa. Lapset Maija da Tuomas juostih vastuamah gostii rannalpäi.

— Tulgua, tulgua terveheny, oijendettih kätty da tervehtetih tuljoi, kyzeltih:

— Kuibo se matku meni?

Lapset vastattih:

— Ihan hyvin. Meidy mielytti se, ku Suomes on äijy järvilöi da meččii, ihan ku meijän Karjalas.

Stola oli katettu, kaikin mendih syömäh da juomah, a emändiä da ižändiä vuotettih ilduruavot, hyö mendih lypsämäh lehmii, ku niidy heile oli suuri karju. Gost'at käydih káččomah. Lehmät seižottih vastakkai kahtes riävys.

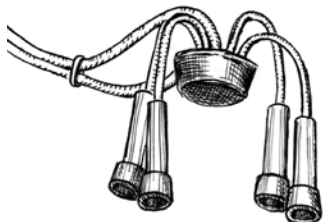
Lypsy meni konehil, yhtel aigua lypsetti kuuttu lehmiä. Hyvin nägyi maidoloin siirdevys läbinägylöin butkii myöte suureh maidotankah.

— Joga tostu päiviä maidoloi kävvy ottammah auto. Puaksul letkel maijot imietäh tankaspäi, autontankah da viettäh maidozavodal, — ruadajen kerdoi Mirja lapsile.

Matti ližai:

— Vot nengoine on meijän eländyaigu!

Lypsändän jälles Matti vedi gostii mandžoipeldoloin ižändällyö. Sie ihastut-

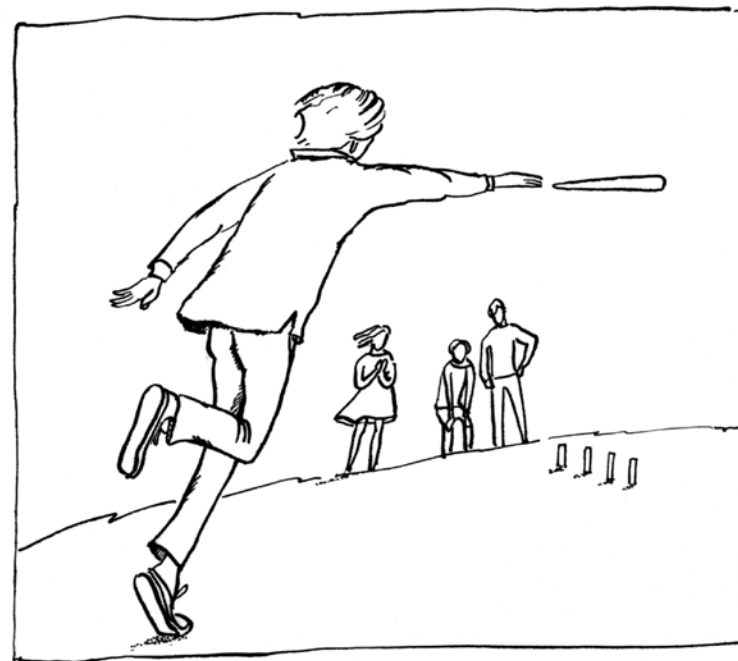
tih tulijoih, käskietti jo huomei seiččemen aigua huondeksel tulla muarjoi keriamäh. Ižandy ei kiellänyh lapsii käymäh kerijällyö, avvutamah muamale da tuatale, ku hyö tahtotanneh. Vie sanoi heile:

— Poonihebozii da lambahii voitto kävvä kaččomah mondu kerdua päiväs.

Oli iluo lapsil, konzu jagavutti joukkoloih da allattih kižata kyykkäh. Matin joukos oldih Maija da Tuomas, Ignatan joukos — Aleksei da Akim. Pihas ihan aijan ies oli luaittu verko, ku kyykkypualikat lennettäs da jiidäs verkoh, ei perrettäs ikkunoi. Karjalazet brihačut maltetah hyvin kižata, vaiku Maijale vie oli jygei heitellä savakkoloi.

Kiža da pagizendu karjalan kielel

Lapset joga päiviä kižattih kyykkäh. Sil aigua Maija da Tuomas opastutti karjalan kiely. Oli lapsien keskeh sovittu, kižan aigua paista vaiku karjalan kielel. Jeeva- t'outa opasti lapsii sanomah

kižan vehkehii karjalakse. Maija jo maltoi hyvin heitellä savakko-
loi, yhten kerran kuadoi 4 pualikkuo. Kižapaikku mielytti lapsii.
Aitan tagan oli kylän dorogu, sie ainos siiryttih mašinat, a erähät
vie azeteltihes kaččomah lapsien kižua. Yksi mies kodvan kačoi,
a sit sanoi:

– Luajin minägi omah pihah kyykkäh kižuandupaikan.

Vie kyzeli:

– Lapset sanokkua, kusbo voibi suaja kižavehkehet.

Maija vastai hänel:

– Meijän tata talvel iče luadii omassah ruadohuonehes.

Mies kodvan diivihes susiedan ruadoloih.

Jeeva-t’outa ainos oli lähäl, avutti toine toizenke paista da
taričči lapsil juomistu da palazin piiruadu. Nuoret hyväl mielel
syödih toiči piiruatoi, toiči päppizii jogurtanke, ližakse vie kylläl
syödih kypsii mandžoimuarjoi. Jeeva-t’outa lugi heile karjalan kie-
lizii kirjoi, ajatteli:

– Nämmä karjalazet brihačut hyvin kai ellendetäh, a meijän suo-
melazien lapsien korvat, hyvin kuundellen, tutustutah uuzih karja-
lazih sanoih. Akim da Aleksei ihan hyvin jo mustettih äijii sanoi, a
Maija da Tuomas jo ellendettih paginoi da maltettih iče hyvin lugie
karjalan kielel.

– Uttu kielder hyvä olis kuunella joga päiviä, soittua da pajattua
tuttavii pajoloi, lugijen sanoi. Vie pidäs lugie iänehesti, a sit löydiä
sanakirjas sanoin sellitysty. Midä merkiččöy tämä sana karjalakse,
midä suomekse. Muga harjoiteltih lapset kielder yhtes t’outanke.

A sit käydih polgupyöri mandžoipellol. Pellot oldih gektuaran
suurevuot, sie oli ylen äijy muarjoin keräjäjä. Levon al oli muarjoin
varasto, iżändy ozutteli lapsil eriroduzii muarjoi, saneli:

– Tämä pyöräine muarju on hyvin kestäijy, sen rovun nimi on
”polka”. Nämmii meijän peldoloil on enämbi kaikkii toizii. On vie
ylen karjoi, ei pitkästi kestäjii tuorehennu da niidy ei sua vediä
autos loittonazih linnoih, a polkanimellizet hyvin keestetäh pitkem-
bii matkoi.

Sit iżändy andoi suuren astien muarjua lapsile syödäväkse da käski mennä kaččomah žiivattoi, sanoi:

— Maija da Tuomas tietäh, kus ollah žiivat, a hänel pidäy mennä vedämäh muarjoi linnan laukkah.

Lambahat jo iändy annettih, pakittih lapsis leibiä, hyvä ku Jeeva-t’outa varusti da andoi evähät lapsile keräl da pani vie kuivii palazii lambahih näh. Lambahat ahnahasti otettih viibaloloi, a rinnal toizes aijas hirnahteltihes poonit:

— Myö, myö myös tahtommo leibiä, hö-hö-höö!

— Poonit myö ostimmo lapsih näh, hyö uskaldettih niidy syöttiä leiväl, — kerdoi lapsien muamo Mirja, astujen siiriči da vie andoi heile leibyviibaloloi.

Lapsit allattih andua poonile leibiä, net barhattuhuulile enzimäi otettih leibypala Maijan käispäi, a sit Akim oijendi käin leivänke suurembale poonile.

Kaikile oli hyvä mieli žiivatoil dai lapsil.

Tuomas kirgai:

— Lähtemmögo nygöi kodih, a sit menemmö kezoile.

Akim kirgai vahnembile:

— Myö nygöi menemmö kezoile, sie vie rubiemmo heittelemäh spinningua.

— Mengiä, mengiä vaiku olgua varovažinnu. Uijandupuvut pangua piäle, — sanoi muamo da jatkoi kerändän muarjoi.

Jällel kezoidu Maija kiirehti kodih avvuttamah Jeeva-t’outale valmistua lapsijoukol murginua, a brihačut jädih rannal. Opittih lykkie spinningua. Lykittih kaikelleh, no ei maltettu suaja ni yhty kalastu. Ihan lähäl oli pieni kezämökki, siepäi yksi mies kodvan kačoi, a sit tuli nevvomah brihaččuloil. Ozutti, kui voibi suaja ihan tyhjah ankurih haugiine libo siigu. Se mieletöi tiettäväine tartui, mies sanoi:

— Haugiine on liijän pieni, emmo ota, työnnämmö vie järveh uidelemah, anna kazvau.

Brihačut kiitettih nevvondas da kiirehtettih kodih.

Vihmupäivy. Suuren järven rannal

— Havaču Akim! Kačo milleh kovasti tänäpäi jo ihan huondekses vihmuu, — sanoi Aleksei.

— A äijygo on nygöi aigua? — kyzyi Akim.

— On jo puoliyheksä, — kuuli vastah

— Meidy verno jo vuotetah huondesverol, — jatkoi Aleksei da lähti alakerroksel keittiöh, häi havačui aijembi, peziihes da oli jo sellinyh.

Matti-diädö istui liedžujal stuulal da lugi sanomalehtii, niidy häi kävyi ottamah jo aijembi huondeksel, konzu vai tuodih poštu-juašeikkah. Tervehtii brihačču, kyzyi:

— A kusbo ollah mejän lapset? Pidäs heidygi jo nostattua.

Meni yläkerroksel da sie pordahilpäi kučui kaikkii syömäh huondeskuaššua.

Konzu lapset syödih kuaššu da juodih čuaju Matti sanoi:

— Tänäpäi jällel murginua lähtemmö tuttavien kezämökil, kudai on suuren järven rannal. Sie gostis on Lea Metsälainen, häi tuli tänne tuttavie loma-aigua.

— Oi mi on hyvä, ku vastavummo hänenke. Minä tahton hänel kyzyä sih Kalevalan sampoh näh, kuduah näh häi kerdoi meile talvel, ihastujen sanoi Aleksei.

— Oh-hoo! Sampoh sinä olet kiinostunnuh! Nygöi häi hyvin kerdoi minul järvien nimilöih näh. Hänel on äijy tieduo järvilöin nimih näh. Voibi olla häi sellittäy meile tämän suuren Päijänne järven nimih näh, — sanoi Matti.

— A midäbo nengoman vihman aigua ruatah tänäpäi muamo da tuatto?

— Naizil on aigu keittiä varen’n’oi, niilöis muarjois, kudualoi ei viedy myödäväkse, a miehet korjatah vehkehi, tiettäväine levon al. Nengomal vihmal ei ni ken kävy muarjua keriamäh.

Emändy da Jeeva-t’outa tuldi kuopaspäi, hyö tuodih keittiöh vahnoi kartohkoi.

— Tänapäi pastammo šipainiekkoi, niilöin syväimeh ei sua pan-na pudruo uuzis kartohkois, — saneli Jeeva-t’outa.

Murginan jalles vihmu hileni, kaikin jo vuotettih matkah läh-tendiä. Ajettih autol puoličuassuu, Matti azetti auton, sanoi lapsile:

— Nygöi menemmö ostamah jämaiduo. Jogahine voibi ičelleh vallita jäškuapaspäi jämajon, kudai on mielny myö.

Lapsil ei pidänyh kahtu kerdua kehittä, vallittih ylen terväh. Matti osti vie ližiä pakiettah koinlapsile, tulendulahjakse.

Ajettih vie metrii sada, Matti azetti mašinan pellon reunal, sanoi:

— Menemmö kaččomah ihmellisty kive, se kivi tuou meile ter-vehytty 700 (seičemensuan) vuvventaganpäi. Täh uhrattih rahvas maiduo da vil’ua, uskottih se andau ozua pelldoin kazvattajile da žiivatoim karjoile. Hyö vie uskottih, kiven piäle kuppiloih jännyzih vihmuvezih, juodih da sanottih, se on lekarstvu.

Matti kastoi yhteh kuppil sormen, sanoi:

— Ku ruvennou tämä vezi sormie nipistelemäh, sit toven on le-karstvu, avvuttau kibiedy kohtua parandua.

Lähäl oli jo tuttavien kodi, pordahil seižottih Tatu da Kaarina:

— Tulgua tervehenny karjalazet brihačut mejän Päijänten järven rannale.

Lea Metsäläinen kiirehti sebäilemäh Alekseidu da Akimua:

— Oi, mi on hyvä nähtä teidy tiä Suomes! Kerron teile täh jär-veh näh, kudai on ylen suuri. Täs on suomen kartu, hyvin nägyy mittuine suuri on tämä järvi. Suomen aluel eletti saamalaizet, hyö eletti perehinneh erähil kohtil. Heijän usko oli eriluaduine, uskot-tih Jumalah, kuduan nimi oli Ukko. Minä luvin monii kirjoi, yhtes tiedosanakirjas vie tiijustin: saamalazien perehjoutot paisti eri-kielil. Yhtel saamalazien murdehel Ukon nimi oli Bäjän. Sil aigua järville annettih jumalallizii nimii, siepäi tuli tämän järven nimi, se on Päijänne, libo Ukon järvi, a saamalazien murdehel Bäjän. Nygöi tiijättö kuspäi tuli tämän järven nimi Päijänne. Akim kiirehel kyzyi:

— Olettogo löydänyh uuzii tiedoloi Kalevalan Sampoh näh?

— Olen löydänyh. Sampo tulou selkuppi-samojiedoin kiele da merkiččöy tiedoiniekoin rumbukse. Ennevahnas selkuppilazet elet-tih Urualan puolel. Nygöi, nämmil aijoil, hyö eletäh Siberis, minä teile kerroin Kalevalan päivien aigua, konzu olin teile Karjalas.

— Minä mustan ihan hyvin, se on dondžon kul’tuuras bronzu-rumbu, kuduas ymbäri on eriluaduzii kuvii kogo muailman, — kirgai Akim.

— Hyvä on kuunella teijän kerdomuksii, — ližäi Aleksei.

— Se on ihan tozi. Lean kerdomuksii kaikin suvajah kuunella, vaiku nygöi jo pidäs mennä juomah čuajuu da koufeidu, ken midä tahtou, — sanoi emändy Kaarina.

— Juogua lapset midä tahtotto, sit menettö venehel soudelemah, a myö Leanke sil aigua valmistammo syömisty.

Veneheh synnyttih kaikin, lövvyttih istundupaikat. Alus randu-puolel veneh siirdyi hilläzeh, a syvemi puhtahal viel, ihan souda-mata, venehen motor vedi teriämbi. Hyvin tundui järven suurehus, ku rannat oldih ihan loitton, sie nävyttih toizet venehet, a yksi veneh oli ylen suuri. Tatu sanoi:

— Myö menemmö tuah puoleh randua, kus on suuri veneh, sie nouzemmo kivimäile. Brihačut suures venehespäi voijah heitellä spiiningua.

Lapset jo kiirehtettih kalastamah, a vahnemat käveltih da pais-tih omih dieloloih näh. Järvi oli kalakas. Jo oli suadu 4 ahvundu, 5 särgii, konzu spiiningan koukku mihlienou tartui, Akim kirgai:

— Minun spiingan ankuri tartui da minuu vedäy ihan vedeh!

— Älä kiirehtä, opi kiinitella, sinne vikse tartui suuri kala! — kir-gai Matti da kiirehti brihačul abuh.

Nygöi jo kahtei piettih spiiningua käzil. Tatu nevoi:

— Hilläzeh vedäkkiä, älgä kiirehtäkkiä, andakkua kalal väzyö, sit helpombi suammo sen rannal.

Kala kaikelleh ponnistelihes, no yhtelläh lähene rannal, hyvä ku oli sie Marti, vie yksi kalastai, häi avvutti suaja kalan rannal, brihačuloin ilokse.

— Oh-hoo! Mittuine on kala, — Iloiččihs Aleksei. Akim pölläs-tyksis hengähtih:

— Mibo kala tämä on?

— Eigo ole säyny? — tarkasteli Marti.

Oli iluo lapsil dai vahnembil, ližakse vie tävvekse ehtiä paginua. Kala painoi viizi kiluo nellisadua grammua.

— Tämän kalan otatto kodih. Jeeva huomei valmistau teile magien murginan, — muhizijen sanoi koin emändy Kaarina.

Ollahgo Jeeva da Anastasija rodn’at?

Ignat yhtenny ehtän, čuajun aigua rubei kyzelemäh emändän t’outah näh. Häi eli toizes linnas, no puaksuh kävyi gostih lapsienke pagizemah, ku hyvin musti karjalan kiely.

— Ole hyvä, Mirja, voititgo minul sellittä. Sinun t’outa Jeeva ylen äijäl pohodi Anastasijah, mejän ystäväh, kudai eläy Karjalas. Brihačut händy äijäl suvaijah da Anastasija-buabakse kučutah. Konzu häi tiijusti mejän matkah näh, saneli minul, ku hänel myös on rodnii Suomes. Voinan aigua, monet karjalazet kävelti sinne da tänne, a jälgimäi erähät jiidih Suomeh elämäh. Tartui paginah Jeeva-t’outa, sanoi:

— Tiijätgo sinä Anastasijan vahnembien nimet da sugunimet?

— Olen kuulluh, no nygöi nikui ei tule mieleh. Aleksei, ole hyvä, tuo minun kobričču, soitammo Anastasijale.

Aleksei löydi kobriččun tuatan takin kormanis da oijendi sen hänele.

Ignat n’aputteli Anastasijale tekstuviestii:

“Hyviä ehtiä, Anastasija. Myö tiä Suomes lövvimmö sinun rodnii. Kirjuta, mittuine oli sinun tuatan sugunimi? Ollis hyvä tiediä vie sinun buaban sugunimi. Sit myö sellitämmö, oletgo sinä Jeeva-buaban sevoitar? Ylen Äijäl pohoditto toine toizeh. Hänel Karjalas on rodnii, no häi heidy ei maltanuh löydiä. Meile tiä kai on ihan hyvin. Kaikin lähetetäh sinul tervehytty. Ignat”

Ei mennyt ni viittytostu minuuttua, ku tuli viesti Anastasijaspäi:

— Terveh, armahat! Äijäl ihastuin löydynyzih rodnih näh, terväzeh vastain teijän viestih. Minun tuatan sugunimi on Kuz’min. Muaman tyttösugunimi on Agafonova. Tuatan puoles buaban sugunimi oli Agafonova. Muaman sugunimi on Nikitina. Jiän vuottamah uuttu viestii. Anastasija.

Jeeva myös oli Ignaatan rinnal da lugi viestii, kerras sanoi:

— Minun buaban tyttösugunimi oli Agafonova. Buaban nimi oli Marija, Hänel oli kolme sizärdy: Anna, Ol’ga da Jevdokija. Vellii ei olluh. Kyzy Anastasijal hänen buaban nimi.

Puoli čuassuu viestit lenneltih sinne tänne. Anastasija kirjutti: hänen buaban nimi oli Jevdokija, hänel oli kolme sizärdy: Marija, Anna da Ol’ga.

— Hyvä aigaine! Onnuako syväin halgieu, kodvan ečittyloi rodnii en löydänyh, a nygöi puoleh čuassuh lövvin sevoittaren. Anastasijanke sit myö olemmo toizet sevoittaret, suomekse sanotah olemmo pikkuserkut.

— Minä vie mustan buaban kodii Siämjärvel, kus häi eli perehenke.

— Oletto! Toven oletto rodn’at! Minä ihan hyvin tiijän, Anastasijan rodn’at nygöigi eletäh Siämjärvel.

— Onhai sinul pasportu, voit suaja viizan da kävvä rodnii kaččomah Karjalah, — sanoi Ignat.

— Tiettäväine, pasportu minul on dai viizan suan. A nygöi pidäy kodvaine miettie, nämmis uudizis rubei piädy pyörittämäh. Ollis nygöi hyvä juvva kuppiine koufeidu, — sanoi Jeeva.

Jeeva bl’uudečkaspäi ryyppäili koufeidu da musteli omua lap-suseländy aigua da kui häi ainos tahtoi löydiä rodnii, sit vie ližäi Mirja:

— A minä näin kui Jeeva juou čuajuu da koufeidu bl’uudečkaspäi, opiin ičegi muga juvva. Konzu roimos ihan vahnu, rubien juomah vaiku bl’uudečkaspäi da vie rubien mustelemah tädä ehtiä.

Huondeksel Jeeva sanoi Matile:

— Voititgo suaja minule viizan, lähtizin gostih käymäh rodnielluo.

— Kačon internetas, kus voibi teriämbi suaja sinul viizu. Ongon sinul valmis kuva? — kyzyi Matti.

— On minul kaksi kuvua, — sanoi Jeeva da lähti niidy laukuspäi ottamah.

Ignat sanoi:

— Ku ehtinetto suaja viizan, mejjänke voizitto mennä Anastasi-jalluo. Meijan autos voibi ajua viizi hengie, a meidy on vaiku nelli. Ihan hyvin piäzet mejjänke Karjalah.

Arbuamattomat gost'at

Lapset jo ihan hyvin maltettih kižata kyykkäh. Kaikin jo malta-jen, savakkoloil kuattih pualikkoloi. Oldih hyväš mieles, konzu puu-tui kuadua kolme pualikkua yhtel kerral. Kižattih lapset muga kiin-dozești, ei ni nähty, kui rinnal azetui autto.

— Terveh teile. Voimmogo ajua autol pihah? — tervehti kižuajoi mies-šouferi.

— Terveh, Kalle, — kirgai Maija da jatkoi, — tietäväine voitto ajua tänne pihah, myö nygöi lopemmo kizuandan.

A iče kiirehel juoksin kerdomah muamale, ku gostih tuli vah-nembi velli perehenke.

Sil aigua Jeeva-t'outa da Mirja pasteltih riehtiläl sidä suurdu kalua. Höyry nouzi kalapalois, Mirja kiänälđi joga palan toizel puolel da kiirehel meni poijan perehty vastuamah.

— Terveh teile, armahat! Hyväl aijal tulitto, meile murgin on jo valmis.

Kalle oijendi pienen vunukkazen kandajulaukus buabale, tervehtii muamua, a Jussi iče kiirehti tervehtimäh buabua da Jeeva-t'outua. Jeeva-t'outa sebäi brihačču da andoi hänen kädeh hiilavan päppizen. Pordahien ies Katri da Kallen mučoi ihasteltihes erivärizii ylen čomii kukkii. Lena kyzyi:

— Voizittogo andua meile juurii, hyvä olis kazvattua nengomii kukkii mejjän koin rinnal?

— Annammo, tietäväine. Niidy tänävuon roih jo juattavakse, otatto min vaiku tahtotto.

A pieni koiraine Peni pyörii rinnal, buiteku riäzitti Ressuu, kudai oli čiepis kiini da haukkujen hypähtelihes Penihpäi.

Matti oli pellol kohendelemas aidoi, valmisteli uuttu syöndy-kohtua lehmile, kuuli auton hurizendan da gostien iäni, kiirehti kodih:

— Oh-ho! Tiä on meile gost'ua! Kuulin kahten koiran haukundo, arbain poigu perehenke on tulluh tuatan kodih, kyzyi:

— Kuzbo on pieni vunukku?

Tervehtii poigua da neveskiä, a Jussi vunukku tartui kädeh da tahtoi mennä jo rannale, no azetui ku died'oil edeh tuodih nuorem-bi vunukku, ku oli jo havačunnuh da ilozești kačoi died'oih sinizil silmil:

— Vesa, olet jo hyvin kazvanuh, muhizet died'oile, tahtot piästä minule yskäh? Tule, tule.

Died'oi äbäzöičči vauvua, a rinnal puneloitti Peni, sil himoitti mennä juoksendelemah Resunke, no Matti kieldi lapsii, sanoi:

— Koirii ei sua työndiä. Net Ressunke lähtietäh juoksendelemah, ei malteta tulla kodih da ni myö emmo sua kiini, kuni ei väzytä.

Sit meni Kallen auttuo siirdämäh loitombi kižapaikkua, ku lapset kižuajes, hyvin loitokse heiteltih savakkoloi dai pualikat lenneltih joga puoleh. Kalle tuli tuattua lähembi, sanoi:

— Tulimmo teile käymäh, ku tiijustimmo teijän gostih näh Karjalaspäi. Leena ainos igävöiččöy karjalan kiöldy. Hänel äijäl mie-lyttäy paista karjalan kielel. On vie hyvä kuulta, kui gost'at paistah Jeeva-t'outanke.

Sil aigua nellivuodehine Jussi juoksi tuatan da died'oin luo, täv-vet käit kivyzii:

— Minä lövvin hiekkumäile eriluadzii kivilöi! Tiä on hiekkumä-gi parembi, ku mejjän.

Heijällyö kiirehtettih toizet lapset, kaččomah Jusin lövvettylöi ki-vyzii. Matti rubei nevvomah lapsile kivilöih näh:

— Moločču, hyvii minirualoi olet löydänyh. Tämä on granittu, sen väri on harmai, a tädä valgiedu kivyttu sanotah ukon kivekse, Tuomas ližäi:

— A myö sidä vie nimitämmö särmikkä-kivekse. A Jussi uvvesah jo kirgui:

— Hei! Tulgua kaččomah, minul on jo äijy aarrekivii!

Matti da Kalle mendih ihastelemahes brihačun aarrekivilöi.

— On sinul jo hyvin äijy kivii voit nygöi niidy myvvä, — kehitteli Matti.

— Toven niidy minä voizin myvvä da ostua ičel pienen kižaauton, — sellitti Jussi vahnemбил.

— A minä voizin ostua 2 kive, sovisgo hindu 2 euroo?

— Sobiu. A mittumii kivii sinä ostazit?

— Ostan tämän suuremban ruskeivärizen granitan. Talvel tahton mennä kursiloil da nämmis kivilöis luain mučoil da tyttärel korvukorut. Menemmö pertih, annan sinule 2 euroo, — kerdoi Matti vunukale.

Jussi ihastunnuh, juoksi eččimäh uuzii kivii, a vahnembat lapset jatkettih kyykkykižua, Kalle rubei kerdomah tuatale auttoh näh:

— Ostimmu auton, se ei ole ihan uuzi, väri on valpahanharmai, mejän perehel tuli ihan hyväkse, on koiralegi oma istundupaikku.

— A vahnnan pienembän auton jogo möit? Mejän gost'at tahtotah ostua tiä Suomes parembi autto, kahtei hyvin kerätäh mandžoimuarjoi, suajah hyvät palkat. Meil hyö eletäh, yhtes kaikin syömmö, ei tarviče liigo dengoi menettiä.

— No se olis ihan hyvä heile mejän pienempi ”džippari”, kui Jussi sidä sanelou, se on korgiemi da parembi suau ajella karjalazii dorogoi myöte.

Ehtäl oli paginua mašinah näh dai elokseh näh karjalan kielel. Leena kyzeli Akimua školadieloloih näh, Aleksi kerdoi, kui hyö opastuttih kandlehel soittamah. Oli moine hyvä paginehty, kaikin kuunneltih paginoin, iče opittih vastata karjalan kielel, a lopukse brihačut soitettih instrumentoil karjalazii meloodieloi da luvettih runoloi ”Kalevala” kniiaspäi.

Opastummo yhtes karjalan kieldy

Jussi oli vie pieni, ei maltannuh ellendiä Akiman da Aleksein paginua, kyzyi kivilöih näh:

— Akim, ongo sinul kivilöin kollektisii?

— Minä kivii kaikenulazii ennen keräin, no en tiedänyh niilöin nimii. Minuu mielytti niilöin väri da čomevus. Nygöi ei ole aigua, ku myö Alekseinke opastummo kandelihil soittamah. Kois 2–3 čuassuloin harjoittelemmo, ku tahtommo olla mal-tajienu.

— Oi, prosti minuu, no minä ellendin ylen vähän, vaikkeu erähii sanoi. Kenbo minuu opastas ellendämäh teijän kieldy?

Ihan lähäl ugodiives Jeeva-t'outa, häi sanoi:

— Voizingo minä sinul sellittiä Akiman paginua?

— Ihan hyvin voitit, no minä vie iče tahtozin opastuo pagizemah heijän kielel.

— Olet vie pieni, et hyvin kaikkie voinnuh ellendiä, no minä sinul sellitän. Sinun diedöi on karjalaine, häi myös tahtou opastuo hyvin pagizemah karjalan kielel.

— Vuota, vuota. Minun diedöi ei ole pieni, miksebo hänel pidäy opastuo?

— Sinun diedöi hyvin ellendäy karjalan kieldy, maltau lugie, no paista ei malta, häi Aleksiel da Akimal vastuau heijän kyzymyksih suomen kielel.

— A brihačut kuibo ellendetäh?

— Hyö myös vähäzel ellendetäh suomen kiely, no tahtotah ližiä opastuo, olisgo hyvä meile pidiä täs pihal kielen opastundu čuassuu? — kuuli t’outta vastah yhtel iänel kyzymyksen:

— Opastazitgo sinä meidy pagizemah karjalan kielel?

— En vaiku minä. Tiä ollah gostis karjalazet, hyö teile sanotah karjalakse, a minä rubien enzymäi kiändämäh. Hyö kuultah suomen kiely da hyvin jätetäh piäh, a työ suomelazet lapset kuulletto karjalan kiely, myös jätättö piäh, a sit rubietto pagizemah. Jussi kyzyi:

— Voizimmogo allata pienis runozis, minä äijäl suvaičen runoloi lugie.

— No vot sinä meile ozutit mis myö alguammo opastumizen karjalan kiely.

— Enzimäi rubien teile arbituksii lugemah, ken tahtou kuunella, istukkuatokseh skamn’azel.

Tuldih Aleksei, Akim, Maija, Jussi, Ignat da Leena. Istuttihes kuundelemah, ku heile äijäl himoitti opastuo pagizemah karjalan kielel. Jeeva sellitti kaikil, kui häi rubieu opastamah.

— Enzimäi minä luven tekstan. Työ opitto löydiä tuttavii sanoi, sit yhtes kiänämmö sananpolvii, ku hyvin ellendiä mih näh se arbitus on:

Tynnel istut

Tuulen aigua sovvat — ongo tuttavii sanoi?

Jussi vastai:

— Minä täs tiijän ihan kai sanat dai voin kiändiä:

— Hyväl siäl istut, konzu rubieu tuulemah, menet soudamah.

Matti kiitti vunukkua:

— Vot olet moločču, kuni myö ajattelimmo, kaikkii pienin ellendi da kiändi.

— A voizitgo vie sanuo, ken nenga ruadau?

— Kel on miely vähä piäs, kaikil pidäy tiediä: **soudua on parrembi tynnel, a tuulen aigua ei pie mennä soudamah!**

— Tämä arbitus oli ihan selvy meile, kai sanat on tuttavat, vaiku iänestys on tostu luaduu, — sanoi Maija.

— Se on ihan tozi karjalan da suomen kielet ollah sugukielet, monet sanat ollah ihan yhtenjyttymät. Jäigo kel piäh tämä sananpolvi.

— Myö jo kois tädä olemmo lugenuh, — sanoi Akim

— Minul jäi mustoh dai luven karjalan kielel! — sanoi Ignat.

— Nygöi luven jygiembän sananpolven, opimmo yhtes selittiä da jättiä mustoh.

Min loitombi panet

Sen teriämbi lövvät.

— Minä nimidä en malta ellendiä.

— A minä maltan. Tädä mejän lapsil puaksuh tapahtuu, ehtäl ei himoita omii sobii kabrastua, a huondeksel, kodvu pidäy eččie. Ignat kirgai:

— Nygöi minä voizin kai sanat sellittiä, a Aleksei sanou, ongo se oigiesti?

Ihan hyvin meni sellitys, Akim da Aleksei jätettih mustoh sanoi suomen kielel, a toizet hyvin lugiettih da sanottih karjalan kielel. Oli sellitetty vie yksi runoine:

Ken kus muata tahtou?

*Pin'oi vieri lehten al
Puarmu pihläi räpsyzel.
Kiärböi peityi loukkozeh,
Čyöttö vagoh n'ulahtih.
Pastoi lämmin päiväine
Nostatti se kaikkii:
Pin'oi lendi pinizemäh,
Puarmu kukkazii pölyttämäh,
Kiärböi magiedu eččimäh.
A čyöttö muadu tōngimäh.
Pinistäh, ruatah, ečitäh, tōngitäh
Sit myös väzytäh, yöpaikkua ečitäh.*

Vessel oli kaikil jättiä mustoh nengoine runoine, a sanat iče lapsien aivoloih tungiettihes, ku oldih rinnal hyvät opastajat. Kižoinke da arbaillen aigu meni ylen terväh, lapsil jo pidi valmistuo matkah. Ajateltih autos vie toine tostu opastua da paista yhtes karjalan kielel.

Matkustamine Helsingih

Heinarren aigu loppihes. Oldih ylen lämmpäivät. Matil oli äijy ruado: kuivii heinii nosti sarvuale, se ruado oli myös lapsile ylen vessel, ku pidi pollettua heinii, ku sinne enämbi syndys. Matti enimät heinät jätti virumah piendarel, net oli kiärritty suurih muovipakiettoih. Lapsil vie sellitti uuzih kazvaih heinih näh, kudualoi vie myöhembii niittäy da kuivuau, roih ližiä syömisty žiivatoil, ku talvi on pitky, a žiivatoil pidäy olla kylläl heiniä.

Yhtenny ehtänny, jällel ildupalua, Matti kyzyi:

— Olisgo hyvä mejän nuorižol huomei huondeksel matkustua Helsingih?

— Tiettäväine se on hyvä! — nelli suudu yhtel iänel vastattih Matile.

Emändy Mirja meni yläkerroksel, brihaččuloin pertih valmistamah heile puhtahii sobii. A Maija kiirehti ičelleh sobii valmistamah.

Jeeva-t'outa meni evähii varustamah. Voileivät da mehupullost kaikil panen jääskuappah, huondeksel net voitto ottua.

Mirja keräi sobii, kuduat kuivettih nuoral. Jogapäiviä oli sobien pezemisty, hyvä ku oli pezendykoneh. Lapset kižattih, käydih pellol, kačottih žiivattoi, sovat ainos ligavuttih, joga huondestu niidy pidi muuttua. A nygöi kerävyö pitkäh matkah kaikil pidi olla puhtahat da parembat sovat da jallačit.

Tänä ehtän ei pidänyh lapsii käskie mennä maguamah, kaikin nelläi jo kymmenen aigua kiirehtettih magavopertilöih. Huondeksel jo puolikuuzi kaikin havačuttih, syödih huondesverot, a kuvven aigua jo istuttih Matin autos. Matti sanoi heile:

— Ihan hyvin voitto jatkua maguandua, ku tahtonetto. Matku Helsingih kestäy vajuadu kolme čuassuu.

Lapset ei kiirehtetty uinuomah, enzimäi kačottih ikkunah, a vaste sit toine toizel peräh uinottih. Havačuttih telefonan soittamizeh.

— Kenbo soitti, — kyzyi Tuomas.

— Soitti minun ystävy, — vastai Matti. Häi kučui meidy enzimäi hänellyö, siepäi kävymmö nägemäh ilollistu kivikohtua. Nygöi täs ajammo Lahdenlinna myö, oigiel puolel hyvin nävytäh hyppyrimäit, — jatkoi paginua Matti.

— Tiä joga talvie pietäh hiihtö- da mäinlaskukilboi.

— Oi-oi! Mittumat korgiet ollah mäit. Minä en ruohtis laskiekseh ni pienembäs mäis, — sanoi Aleksei.

— A minä en maltas ni kaččua tuas korgies mäispäi alah, — jatkoi Maija.

Paisten matku siirdyi ylen terveh, ajettih jo Helsingis. Oigiel puolel nävyttih taloit. Matti kerdoi:

— Nämmä taloit on rakendettu uvvel arhitektuural. Nygöi mememmö Pihläimäin linnupuolel, kus suau nähtä nämmii taloloi, kuduat on rakendettu kallivoloin piäle. Kallivot on jätetty taloloin

alukse. Menemmö ostokeskukses siiriči, tuas on jo Rapakiventie 10, täh dorogan reunal, jätämmö auton.

— Nygöi soitan tuttavall naizel, häi meile maltajen kerdou hiidenkirnuloih näh.

Terväh heijän auton rinnal tuli naine, tervehtii gostii, sanoi:

— Minuu kučutah Riita, elän ihan rinnal, hyvin tiijan tädä ihmelisty paikkua.

— A tietähgo lapset, ollahgo kuultu midätahto hiidenkirnuloih näh?

— Minä olen kuulluh. Net ollah igivahnat kuopat kallivoloin keskes, — vastai Maija.

— Kävelemmö niidy kaččomah, net ei olla loitton, hyvin terväh piäzemmö niidy nägemäh. Täs on korgei muzavu kallivo, kudai on 1,9 miljardua vahnu.

— Oi, a kuibo on laskiettu kallivoloin vuvvet, — kyzyi Akim.

— Arhitektorat da geologien toimittajat maltettih se ruadua.

— Nämmä kallivot ainos vastatah rahvahii, ku kaikile himoittau nähtä niidy kohti, kus monii vuozii tagaperin telmi jääkauzi.

Riita astujen kerdoi ielleh lapsile:

— Pihläimäispäi ei sua lähtie käymätä tervehtimäh luonnon mustomerkilöi. Täs mejän ies ollah vahnimmat hiidenkirnut Aarnipata da Rauninmalja. Nämmile hiidenkirnuloil on yli 50000 vuotta, sentäh niidy pietäh ainavoloinnu Suomes dai kogo Skandinavies. Kirnulois suuremban Aarnipadan halgevussija on 6,9 metrii, syvevyys — 8,45 metrii, vie sen suurin jauhinkivi on halgevussija 1,6 metrii da painavus sen on 6 tonnua.

— Rauninmaljukan halgevussija 1,6 metrii, syvevyys on 3,2 metrii. Niilöis ymbäri on luaittu aijat, ku niken ei langies sinne, nygöi net ollah tävvet vetty.

Nämmä hiidenkirnut löydi Sulo Savolainen arhitektoru da geologien toimittai, konzu luajittih leviembikse dorogoi 1960 vuvvel. A nimet luonnonmustomerkit suadih 2008 vuvvel aktivistoin nimikilbois.

Nämmä kivikuopat jädih tänne jääkauzen aigua, konzu suuret kivet pyörittih vienvirras da siirytth edehpäi. Jiä sil aigua oli 2 kilometrii sangiennu.

— Kudualoi kivii jää siirdi, niidy vie sanottih siirdolohkareksi, — ližäi Matti-diädö.

Riita jatkoi kerdomustu:

— Jääkauzi loppihes 10 000 vuotta tagaperin. Ennen oli kaikkial meri, a sit avavuttih mäit, nygöi vie on monii järvilöi da jogii. Tiä ennen eččijät lövettih muamontoin luuloi, meni jo sit aijas monii tuhanzii vuozii.

Matti kiiti Riitua, a häi kučui lapsii murginale. Murgin oli magei, ei pidännyh kehittä lapsil keittuo, torielkat terväh tyhjevyttih. Lettuloi, survottuloin mandžoi muarjoinke, kaikin kiitettih. Oli aigu kačču kartua, ku pidi vie mennä kaliivokiriköllyö. Se myös äijäl lapsii mielytti. Akim da Aleksei nikonzu ei oldu nengomal histourillizel matkal, nygöi heile vie himoitti nähtä ihmelisty kaliivokirikkyö.

— On tämä Helsinki ylen suuri linnu, äijygo rahvastu tiä eläy? — kyzyi Aleksei.

— Toven linnu on suuri. Eletäh tiä 570 000 hengie, — vastai Matti-diädö.

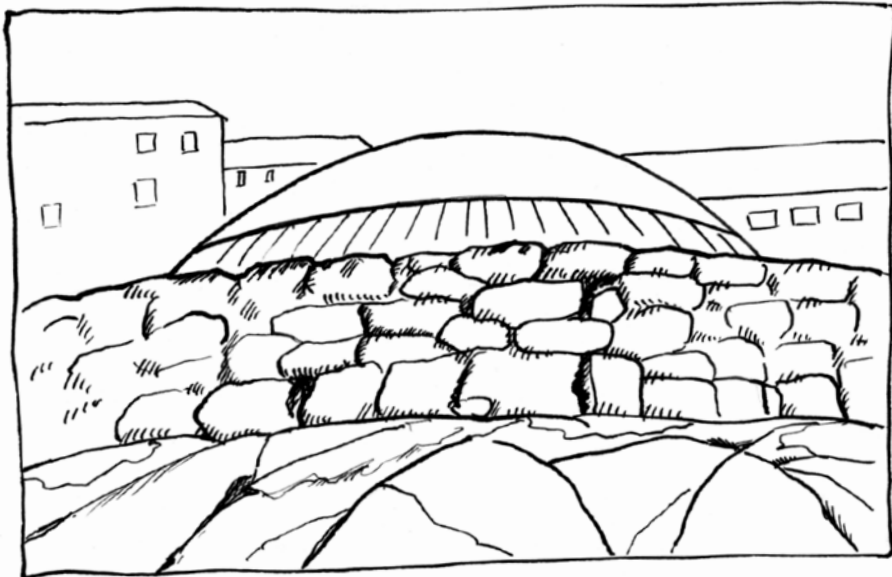
Kallivokirikkö

Lapset kačottih ikkunaspäi taloloi. Ajettih siiriči stadionua, kus pietih kezäolimpiudua 1952 vuvvel, a tua hurual puolel on ihan uuzi ooperataloi. Nygöi ajammo muzein rinnal, sinne jätämmö auton, jalalai kävelemmö kallivokiriköllyö. Matti kiändäjen auttuo saneli:

— Kirikön nimi on Tempelaukion kirikkö. Minä astun edehpäi, a työ lapset kiirehtäkkiä minul peräh.

Rubei nägymäh kirikkö, kudai toven oli luaittu kallivon sydämeh.

— Tännä ainos kezäl kävvy äijy turistua. Tämä kirikkö ei ole ihan tavalline suuri kallivo, no en rubie kerdomah, iče näittä, — sanoi Matti, avujen ustu sydämeh mennes.

— Oh-ho! Mittuine ihmeline on tämä kirikkö, — šupahutti Akim, — kaččokkua lagi on ihan ku bronzas luaittu da läpettäy ku päiväine.

— A ymbäri ollah buiteku kullan värizet päiväzen sugahazet, — ližäi Tuomas.

— A seinis ihan hyvin nägyy kivilöi, — viippai käil, ozuttajen kallivoseinih.

— Oli täs halgemus jääkauden aigua, — tiedäjän da käil ozuttajen, kerdoi Matti.

Ihan lähäl čurčetti vezi. Stuulat oldih riädylöi myö. Palettih kirikkös sähkövalot, no seinien rajoi myö, ylähän nävyttih ikkunat.

— Oli tiä ylen suurii kaivamizii da kivipaloin kandamizii. Oldih ylen tiedäjät da maltajat arhitektorat, ku hyvin suunniteltih, tämänmoine kirikkö, ihan kallivon sydämeh, — sanoi Aleksei.

— Timo da Tuomas Suomalainen — arhitektorat lapsennu, čiepuusteltihes Suomen lahden kallivole, sentäh kallivot heile oldih tuttavat. Tämä kirikkö valmistui 1969 vuvvel. Kirikön rakenda-

mistu kallivoh ylen äijäl kiolettih da kovasti vastustettih, no se on rakendettu da nygöi täs vastailou turistoi, — saneli Matti da meni ostamah lapsil mustokse kuvakortiloi. Oli kortiloi kirikön sydämes dai ulgopuolel.

Kalaverko da savvuperti muzeis

Ihan kallivokirikön lähäl piästih autol, se jätettih muzein rinnal, ku enzimäi mendih kaččomah sidä. Keskel Helsinkii on kivihiine taloi korgien torninke. Pordahien ies tulijoi vastuau kives veistetty kondii. Se taloi on ihan ku vahnu linnu eriluaduzien veriälöinke. Riita, veriädy avujen, sanoi tulijoile:

— Nämmä veriät ollah suuret da jygiel, väitöi ristikanzu niidy ei malta avata. Yksi brihačču tahtoi piästä yksinäh, ponnisteli kailkelleh, no veräi ei avavunnuh, kuni minä hänel en avvutannuh sidä avata.

— Tämä muzein alue on suuri, kus suau nähtä eriluaduzii personuažoi. Enzimäi näimmö mualavuksii, kudualois ollah Kalevala-kniigan personuažat. Täs on Väinemoine, häi kyndäy pelduo. Tuas ollah vahninvahnimat einehet, kuduat ollah luaittu ristikanzan käzil hirvien luulois. Ruadovehkehienny oldih vaiku kirves da stamiesku.

— Niilöl aijoil ristikanzua hirvet syötettih dai sellitettih: lämmäs karvunahkas ommeltih piällyssobii da jallaččiloil, a syömizenny oli liha. Luulois, tietäväine, luaittih eriluaduzii vehkehii: piämal’as luaittih kirvehii da pienii kivistehii, kondienpiän nägözii. Niidy piettih joukon vahniman savvan piäs.

— Savvanpiät on luaittu ylen čomikse ristikanzoin käzil? — diivijän kaččeli da kyzyi Akim.

— A millebo vie? Sil aigua ei olluh toizii parembii ruadovehkehii, vaiku kirvehet, — jatkoi Maija.

— Sentäh minä teidy tänne muzeih toin, ku työ nägizittö ihmelizii nägemizii, — sanoi Matti-diäd’o. Riita jatkoi kerdomistu lapsil,

a sit Matti otti Jeeva-t'outan kirjituksen da lugi karjalakse erähii kohtii.

— Täs voitto nähtä muailman vahnimii kalaverkoloin jäämizii. 1913 vuvvennu Karjalan kannaksen mies Andrean Korbilahden kyläspäi puhtisti ojua, löydi da nosti ojanpohjaspäi eriluaduzii luuloisluaittuloi ezinehii.

— No minä teile kerron nämmih verkoloih näh, uskon teile on hyvä kuulta, a sit vie kois kerduo vahnembil da ystävil.

— Tämä verko on ilmestynyh 8422 vuvvennu, ennen aijan laskun aigua. On se yli 10 000 vuotta vahnua. Menemmö kartalluo, sie hyvin nägyy, Luadogu järvi da Suomen lahti sil aigua oldih yhtes, levei salmi niidy yhtisti. Vezialuen nimi oli Anculus-järvi. Salmen pohjoisrannal on Andrea-kylä.

Matti-diädö vie kerran lugi lapsil Eeva-t'outan kirjituksii karjalan kielel, sit kyzyi:

— Aleksei, Akim hyvingo työ ellendittö mejän kerdomukset?

Aleksei vastai:

— Passibo suuri. Enzimäi ollus kyzymysty, no ku sinä ihan hyvin luvit karjalakse, myö kai ellendimmö, vie jatkoi ielleh:

Tämän mostu myö igänäh emmo nähny, ku sinä et tuonnus meidy tänne muailman vahnembii verkoloi nägemäh. Tädä nägemisty hyvä on kerduo ystävil dai školaks karjalan kielen urokal kirjuttua uvveline kerdomus.

— A mibo tai nengoine suuri aste on? — kyzyi Akim.

— Se on saviruuku, aste, äijä suurembi tavallistu rengii. Tämä ruuku on löytty arheologien palois, no se on maltettu kerätä yhteh, täydymättömät palat tehtih saves. Nygöi tädä saviruukku voijah nähtä turistat. Tämä on kampukeraamikan kul'tuuru. Tämä kul'tuuru tuli Suomeh Volga mutkuspäi 4000 vuotta ennen aijan laskuu.

Meile nygöi pidäy kiirehtiä vie yhteh kohtah. Emmo täl kerdua voi kačuo kogo muzeidu, no savvuperti da kandlehet nepremenno pidäy nähtä.

Savvuperti da kandlehet

Lapset diivittihs: kunne nygöi ollemmo tulemas? Midä vie ihmellisty näimmö? Matti-diädö sellitti:

— Olemmo menemäs nägemäh savvupertii, sidä teile myös on hyvä nähtä. Pertine on pieni, muzavat parziseinat.

— A mikse sidä sanotah savvupertikse? Savvus eihai nimidä sua luadie.

— Toven, Akim, sanot, no pertih näh sellitän myöhembii. Unohitin teile ozuttua sidä, midä teile nepremenno pidäy nähtä, ku oletto kandlehel soittajat.

— Kaččokkua tännepäi, täs on kaksi vahnua instrumentua.

Aleksei kirgai:

— Oi! Kaksi ihmellisty kanneltu. Ken niile on soittanuh? Kuspäi net tänne muzeih puututtih? Muhizijen Matti jatkoi kerdomustu:

— Instrumentu, kudai on ylembi on teijän, Akim da Aleksei ”rodn'u”, se on tuodu Luadogan ranalpäi Kurgijogi kyläspäi, se on viizikieline kannel.

A toine on onnustettu puus da sen piäle on azetettu kanzi, tämä soitin on ylen vahnua. Täs suau nähtä kirjutus ”-1698-”, Matti ozutti sormel, huonosti nägyjän kirjituksen. Tuomas ihastujen virkahti:

— Olis hyvä oppie omil sormil soittua täl ihmellizel kandlehel.

— Minä myös tahtozin vedellä sormil struunoi myö, tädä kaksitostukielisty kanneltu, ihan hyvin korvil kuulen joga struunan helizendiä, — saneli Maija.

— Oh mittumat oletto moločat, vaste enzimäzen kerran näyttö instrumentan, a jo omis mielis kuulletto sen helizendiä.

— A vot tämä instrumentu on Varnazen Hilipän, loitos kuulujan soittajan. Iče soittai oli mečästäi. Instrumentu on ilmestynnyh 1849 vuvvel. Kuultih kandlehen helizendiä rahvas dai mečän eläjät, hyvin se čomendi luonduo da monil andoi eriluaduzii tiedoloi: piästih ilmah melodiet, runot da kerdomukset.

— A nygöi menemmö savvupertii kaččomah, no sydämeh ei piästy, uksen ies oli valgei nuoraine. Sinne on kieleetty mennä, suau vaiku kačella.

Hyvin nävyttih parziseinät, puulavvois luaittu late, kudai oli jo kulunuh, no ylen hyvin hierottu golikon vuoh hiekal da viel pesty ihan puhtahakse. Seiniä vaste oli skamn'u, sen ies stola. Oigiel puolel ustu oli suuri päčči. Diädö kodvazen peräs jatkoi kerdomustu:

— Konzu tuadu päčči lämmitettih, savvu tuli pertih, ku ei olluh savvupiippua, a karjalakse sanozin (ei olluh trubua). Päčän lämmitämizen aijakse mendih pihal ruadolo ruadamah. Yksi jäi pertih päčči lämmitämäh, halgolo ližäilemäh, häi pyzyi ihan lattiedu vaste, sinne savvu ei laskevunnuh. Konzu hallot palettih, hiilet koukul viettih päčän suuh. Päčän hiilavas sydämes keitettih syömisty: uhvatkal otettih pada kartohkoinke da siirettih päčän pohjua myö, net ylen hyvin da terväh kypsevyttih. Vie havvutettih magiedu ozrukuaššua, lihakeittuo, pastettih leibiä. Plittoi sil aigua ei olluh. Suomes, päivännouzu puoles vie 1800 vuvvel rahvas eletti tähänmoizis savvupertilöis.

— Oi, a tua on vie mittuine hyvä kodiine, sie ihan hyvin myö voizimmo eliä, — kirgai Akim.

— Se taloi on toven pieni da hyvä, no olis hyvä teile kačahuakseh tuah mustopaččahah. Toinah ken-tahto tii-jättö kenen pačas tämä on?

— Minä arvailen, no pidäs mennä lähempi. Oi, nygöi tiijän! Se on Kivi Aleksien pačas! — sanoi Maija.

— Moločču tytär, sinä mustat suomelastu kirjuttajua, kuduadu tundietah da lugietah hänen kniigo ymbäri muailmua.

— Tundietaavu romuanu ” Seiččie vellie ” on kiänetty monil kielil, — vie ližäi Maija — a sinä iče meile iänehesti luvit, dai školas meile kerrottih hänen kniigah näh.

— Myö myös olemmo kuulluh, mustammo hänen roindupäiviä, jogavuottu opastai kerdoi meile Aleksei Kivih näh, no en ole kuulluh romuanah näh, — jatkettih Aleksei da Akim.

Maija vesselästi rubei kerdomah:

— Se kniigu on seiččemeh vellekseh näh. Yhtes perhes kazvettih seiččie brihua. Oldih hyvät ruadajat, no oldih nuoret da juumoran tundijat. Ainos heijänke konzu midä tapahtui.

Matti jatkoi:

— Emmo rubie kerdomah, se on hyvä ičel lugie. Minä luvn jo 3 kerdua, ainos on kummu da vessel. Ostan minä sen kniigan gostil lahjakse. Rubietto kois vuorokkai lugemah. No uskon, tulou riiduaagi teijän keskes, konzu alguatto lugemizen, nikui et tahto lopettua, himoittau tiijustua midä ielleh tapahtuu. Kniigu on ilmestynnyh kaksisadua vuotta tagaperin, a tapahtumizet suau tunzie ihan ku nygyaigazet. Iče luvetto, parembi tiijustatto.

Helsingin taloit

Tiä muzein pihäs suau nähtä eriluaduzii taloloi uuzii dai ylen vahnoi rakennuksii. Tuas on taloi korgien torninke da lähäl nävytäh kivikoristukset.

Näyttö täs mramoras rakendettu Finlandija-taloidu, kudai on tuttavu kaikile suomelazil dai ulgomualazil. Täs talois pietäh kerähmölöi da suurii pruazniekkoi. Rinnal on mustopačas Larin Paraskevan, kudai oli ižoran rahvahan paras runoloin laulaju. Eli pajattai karjalan kannaksel, iče oli ylen köyhy, no nerokas, maltoi pajattua ylen vahnoi virzilöi da runoloi. Oli se suuri lahju suomelazel rahvahal.

A täs suures valgies talois eli ylen bohattu naine Aurora Karamzina. Bohattu mies Demidovan Puavil otti Auroran mučoiakse, no nuorennu jätti leskekse. Toizen kerran meni miehel ven'alazel ofitsieral Karamzinal, eletti myös bohatoinnu, no aigu meni, Aurora myös jäi leskekse. Nygöi naistu ei mielytännyh eländy bohattu, algai eliä

avvuttajen köyhile. Andoi rahua sairalan rakennukseh da voimattomien lapsien školah.

Nygözel aijal rahvas mustellah Aurorua, kudai eli köyhänny dai ylen bohattu, sit vie maltoi avvuttua rahvahal, kuduat tarvittih abuu. Tämä taloi on lahjattu, niken sidä ei unohta, a kaikin kunni-voijah emändiä.

— A nygöi menemmö piäliči tädä pihua, kaččomah ruskohar-
muadu granitas luajittuu eduskunnan taloidu. Kenbo laski, äijygo
pačastu on taloin ies? — kyzyi Matti-diäd'o.

— Nellitostu! — kiirehel
vastai Akim.

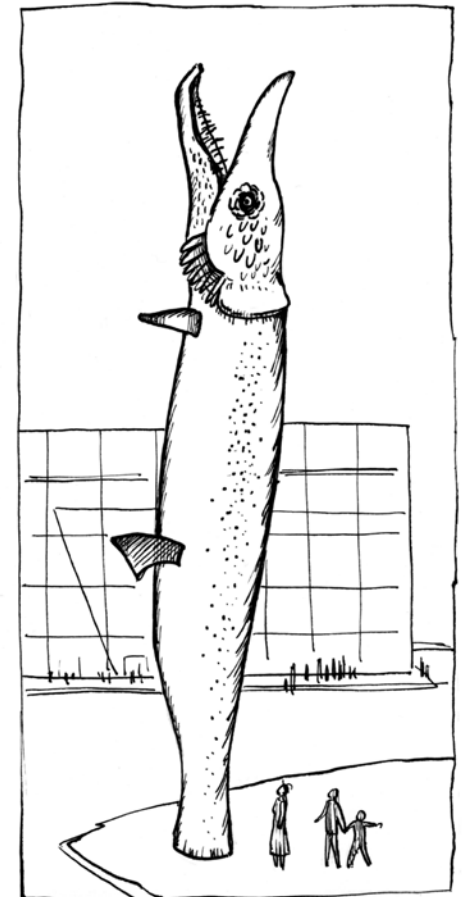
— Mittuine on čoma da eri-
luaduine tämä taloi, — diivitti-
hes Aleksei da Maija.

— Oi-oi! Mittuine lasilli-
ne taloi on ihan mejjän ies!
Yksi čuppu on buiteku leikattu
iäre, — sanoi Maija.

— A sie, a sie nägyy, buiteku
kazvaju vestos, mi se vois olla?
— kyzyi Akim.

— Vestoksen nimi on "Hav-
vin pajo", — vastai Matti, —
mustattogo Kalevala kniigas,
yhtes runos kerrotah, kui haugi
nouzi puuh pajattamah.

Lapset kačottih da diiviti-
tihes muzein pihoi, paččahii,
eriluaduzii taloloi. Nähtih kui
rahvas maltau suvaija omua
luonduo da havvin pajol hyvit-
telöy aluettu, da eländän nou-
zendua. Matti sanoi lapsil:

– Auton jätämmö täh, kebjembi roih sidä löydiä tämän taloin rinnal. Menemmö autobusal Korgien suaren alueel, matku kestäy 30 minuuttua, ikkunaspäi vie voitto nähtä kallivomägilöi da kivitaloiloi. Hyvin terväh oldih jo ostamas piäzendylippuloi.

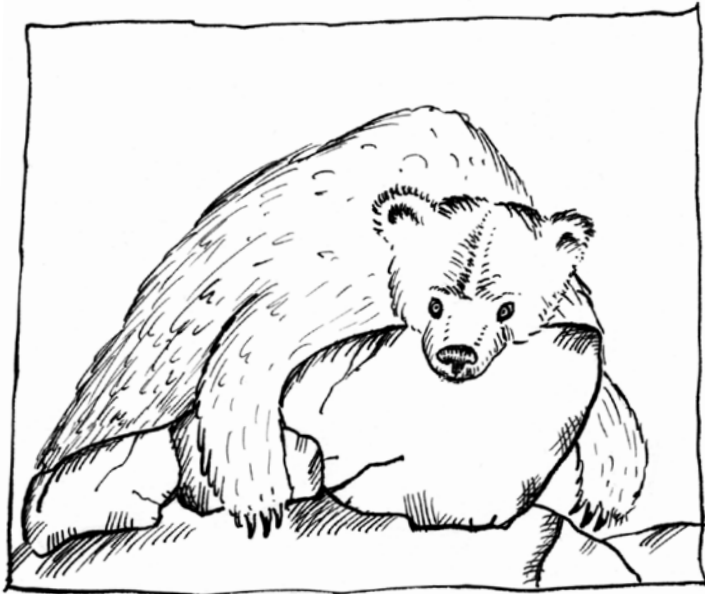
Korgei suari on suuri kallivo

Joukolleh astummo ihan kallivuo myö. Kačommo ymbäri, myös nägyy vaikku kallivo. Tämä suari on korgei kallivo, aluen pindu on 22 gektuarua. Tänne rahvas kävvhä kaččomah eläimien zootarhua. Se tarhu on ylen vahnu, perustettu on 1889 vuvvel. Keskel tarhua kulgou dorogu, mollembil puolil dorogua kazvetah tuhjot da puut. Akim kzyzi:

– Mittumii elättilöi myö tiä näimmö?

Matti vastai:

– Sanon minä sinul nenga: näimmö muailman suurii kissoi, lejonoi da leopardoi, a vie tiä eläy amuuran tigru.

– Enzimäi menemmö lejonuilluo, niilöin ärižendy jo ihan hyvin kuuluu. Oppikkua lapset andua mielikuvituksil lennellä. Midä pereh ärižendäl sanelou toine toizel?

Oli jo rahvastu perehen ies. Välii oli vaiku muoviseiny, sie ärižijen käveli suuri muzavuharju Leijonuhäkki.

– Midä työ mietittö nämih suurih zvierilöh näh? Midä kerrotto kois da ystävil školas? Jeva-ťota tänne on käynnyh, häi hyväl karjalan kielel kirjutti teile lugiettavakse, parembi jüäy mustoh, konzu silmil näit da vie korvil kuulet. Aleksei opi lugie iänehesti, a myö kaikin kuundelemmo.

Aleksei häbevyi ei ruohtinuh ottua, a Akim rohkiesti otti kirjutuksen da rubei lugemah:

”Azien lejonat eletäh Indijes, Girin luonnon pustos. Niidy sie on enämbi 400, net ollah pienembät Afrikan lejonoi. Painau yksi zvieri 200 kiluo, sen pitkevys on 2 metrii da on vie pitky händy.”

Lapsien ies käveli lejonu, murižijen käveli sinne-tänne da kačoi lapsihpäi. Kiänäldelih puoleh da toizeh, sit siirdyyi loitombi, nouzi kallivol, kiven tuakse vieri huogavumah. A sit buiteku suutuksis nouzeldi, ärähtih, ozutteli omassah suurii hambahii, buiteku pöllättelli lähimästy zvierii.

Se zvieri oli ihan lähäl dorogas poikki, se vastaili lejonal:

– Minä olen amuurin tigru, sinun ärižendiä en varua. Toinah olet eläimien kuningas, no minä olen sinuu suurembi dai raviembi. Ku piäzizimmö kilbah, minä siirdyzin sinuu raviembi. Minuu sinä et

vois tavata da voittua. No nygöi on päivy-
nen aigu. Ärižijen vieri, pani piän luapoin
piäl da salbai silmät.

Matti sanoi Akimale:

— Luve ielleh, midä Jeeva-t’outa kirjut-
ti aamuurin tigroih näh?

”Amuurin tigrat eletäh Amur-joven
rannoil, Ita-Siberis. Kiinan da Ven’an raja-
le. Niidy vie sanotah siberin tigroikse.”

— Oi kaččokkua tiä on leopardu, minä kuulin se elätti on har-
vinaine, — sanoi Maija. Amurin aluel niidy on vaiku 60 kappaleh-
tu. Net eletäh Kiinas da Korejan mual, kus niidy vardoijah. Zvieri-
löin vardoiččemine on ylen jygei ruado. Ennen Afrikas leopardoi eli
70 000 kappalehtu. Sie vie suau vastata mustii panteroi.

— Moločču, tytär, hyvin mustat midä školas olet tiijustannuh, —
sanoi Matti da jatkoii, — olis vie hyvä kävvä kaččomah villihebozii.
Menemmögo sinne?

— Menemmö, menemmö! — kuuli vastah.

Mongolien villihebozet

Lapsijoukko oli jo väzynyh, no heile himoitti nähtä enämbi.
Astuttih hebozii kaččomah, no ruvettih diivimähes linduloi. Ihan lä-
häl oli basseinu, kus uijeltih jouččenet. Puaru joučendu oli vikse suu-
tuksis: yksi käveli rannal muadu myö, a toine seizoi vies yhtel jallal,
a piän oli kiändänyh ihan selläl. Huogavui lindu, vai midä mietii?
Ei suannuh arvata. Maija kyzyi:

— Kusbo ollou toine linnun jälgu? Iče meni lähembi kaččomah,
ku parembi nähtä joučendu. Se terväzeh nostaldi piän ylähpäi, oi-
jendi kaglan, levitti siivet, vaste sit ozutti peitetyn jallan da laski
sen vedeh.

— Milleh hyvin da kaunehesti joučen voimistelou, mittumat on
suuret da valgiet siivet! — kaččojen sidä, ihastelihes Maija.

Matti sellitti gostil:

— Tiä Suomes jouččenii pietäh kanzanlizennu linnunu, sen täh
net eletäh täs tarhas. Valmehekse syötetäh perehty da vardoijah poi-
gazii. Aleksei juoksi edehpäi kirgai:

— Tiä jo nävytäh ihan valgeikarvazet hebozet, minä en ole nengo-
zii nähnyh, on se toven mongolien villiheboine?

— Tämä valgeikarvaine elätti ei ole heboine, se on aazien oslu,
toizin sidä vie sanotah kulaanakse, myös net ollah hebozien roduu.
A vot tua loitombi nyhtiy heiniä muzavuharju junonke selläl heboi-
ne, kudai toven on mongolien villiheboine. Myös teile on valmistettu
tekstu lugiettavakse, minä alguan lugie, a jatketah Akim da Aleksei,
ku parembi minuu maltetah lugie karjalakse.

— Mongolien hebozien jalgii on lövvetty monis Jevropan paikois.
Hebozien tutkijat lövvettih niilöin jälgii myös karjalan mual.

— 1719 vuvvel tutkijat tiijustettih da kirjutettih kui Kiinan da
Mongolien rajamualoil kazvatettih hebozii. Hebozen nahku oli sil
aigua ylen kallis, niilöis ommeltih lämmii sobii da vie liha oli magei,
pädi rahvahal syömizekse.

Akim kyzyi:

— Voisgo olla se tozi? Kuspäi sai tiijustua nämmih tiedoloih näh?
Hebozih näh parembi tuli tiedoloi 1870 vuvvel Nikolai Preže-
val’skoin armien joukospäi.

Sil aigua villihebozet oldih parahat ruadajat armien saldatoil, net
maltettih kävellä pitkii matkoi huonoloi tielöi myö. On sanakniigois
kirjutettu nämmih hebozih näh.

”Villiheboine maltoi kandua piädy, pystys olijain muzavien kor-
vienke ylempi selgiä, dai silmät oldih ihan očal, ei muga, kui nygözil
hebozil. Silmis ymbäri oldih valgiet pyörät. Mustu turbu alembi oli
ihan valgei, kuduadu vie sanottih jauhoturvakse. Selgiä myö ihan
korvispäi algavuu muzavu harju, kudai jatkavui muzavan junonnu
ihan hännän tyvessäh.

Villiheboine talvekse muuttelou turkii, se roih ylen puaksu, sit elätti ei varua viluu, kestäy –50 gruadussii pakkastu. Kezäkse lämmin turki muuttuu siliäkse da pehmieks. Hebozet oldih vägevät da kestäjät, elettih karjoilleh, iče maltettih löydiä syömisty, oli nähty niidy mejjän Karjalas Anuksen aluel.”

– Olis nygöi jo aigu kiändyö kodihpäi, – sanoi Matti-diädö, – no on vie yksi kohtu, kuduadu teile nepremenno pidäs nähtä. Tahtotogo?

– Oi, sano, mittuine se kohtu on, – kiirehel yhtel iänel kyzeltih lapset.

– Enzimäi piäzemmö oman auton rinnal, a sit vaste tiijustammo, suaugo sinne mennä.

Myös puoli čuassuu ajajes tramvail, meni ylen terväh. Tuldih ihan auton rinnal. Matti otti kobričan da rubei soittamah, lapset hillevuttih, kuuneltih paginua.

– Ville, terveh. Soitan minä, Matti. Olen lapsienke ihan lähäl, tahtozin kävvä sinulluo. Olimmo Korgiel suarel, hyvä olis lapsil nähtä ližiä ihmellisty nägemisty. Terväh tulemmo. Näimmökseh.

Käydih vie autol benziniä ostamah, ližäkse Matti osti lapsil magiedu jäämaiduo, sit ajettih ielleh matkua jo kodihpäi, no tostu tiedy myöte.

– Kunne olemmo menemäs? Mittumii elättilöi vie näimmö? – kyzeli Maija.

– Tulemmo dai näittä! – muudu en sano.

Terväh rubei nägymäh taloi, pihal jo vuotti gostii Matin ystävy Ville.

– Terveh, Ville. Sinulluo tuldih vie gost’at Karjalaspäi. Brihačut ollah kaksozet Akim da Aleksei. Minun lapsii sinä tunnet.

Villi tervehtii lapsii, kaikil andoi kätty, vesselästi pagizi ihmellizih eläimih näh, kuduat jo nävyttih aijan tagua. Net oldih ruspakot, karvoil pohodittih kondieloih. No ei oldu kondiet, ku piälöis oldih sarvet, a turkit oldih pitkykarvazet. Akim kirgai:

– Oi! A poigazet ollah ihan ku kondien möttizet!

– Toven poigazet pohoditah möttilöih, no ollah nauttoloin vazat. Karju tämä on Skotlandiespäi, voijah talvi kai vediä ilmai tahnuttu, no myö syötämmö, ku talvel lumen al on jygei löydiä syömisty, annammo heiniä da jauhuo.

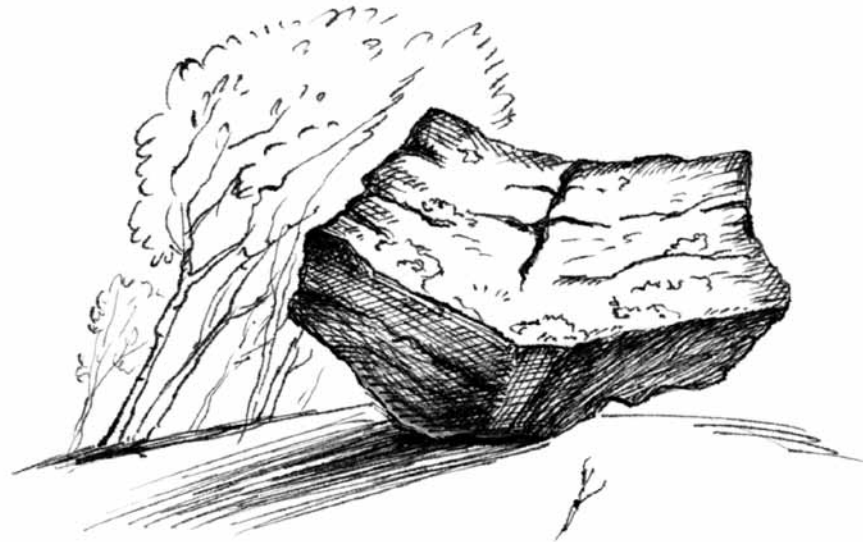
– A sarvet ollah mittumat da niilöin väli on levei, – ihmetteli Maija.

– Nygöi menemmö ihan tädä tiedy myö kodihpäi vie kävähtämökseh sirdyjiä kive kaččomah, a sit kohti kodih, verno lapset jo väzyttih.

– Proššaikkua da kodih kaikile tervehytty vedäkkiä, – sanoi Ville.

– Menemmö vie yhty kohtua kaččomah. Onkiniemen kyläs vahn nan dorogan rinnal on kallivo da kallivon piäle on siirdokivi. Nygöi olemmo ihan sen kiven ies: yhtel alusčupul se rippuu kallivos. Vägevy ristikanzu voibi sidä työndiä siirdymäh. Kaikin kiirehel nostih autospäi da kiirehettih kivelyö.

Matti otti kuvua kives da vie eriže otti kuvan Akimas da Alekseis, ku hyö äijäl diivittihes. Joukolleh opittih liikuttela suurdu kive, no se ei nikui lekahtannuhes.

— Minä tiijän dai olen lugenuh, teile Karjalas myös on monii ihmellizii kivilöi da kivirykelmöi. Enämbäl kaikkii minuu mielytetäh kallivopiirustukset. Olen ajatelluh uvvel kezäl perehenke kävvä Karjalah niidy kaččomah, — kerdoi Matti.

Akim da Aleksei yhtel iänel sanottih:

— Toven, toven se on hyvä ideja, myös oletto vie meile gostis, kävymmö yhtes ihmellizii kohtii kaččomah, järven rannal kandlehil soittamah!

Matku kodihpäi jatkui, puolen čuasun kuluttuu kaikin oldih jo koinpihas. Konzu kodvaine huogavuttih, syödih ildaine, Matti ozutti lapsil Frantsien luonnon piiroksii, kudualois oldih mongolien villihebozien nägözet kuvat. Nämmil piiroksil on jo 15000 vuotta.

— Minä tänäpäi sain ylen äijän tieduo, nygöi jo piädy pyörittäy, — hengähtih Akim.

Matti vie jatkoi:

— Onhai meile Suomes 800 norjanvuonohebozii, se on myös ezi-historicalaine. Hebozet ollah valpahat, selläs on muzavu junu. Norjas hevozet eletti tuhanzii vuozii dai niilöin rodu pyzyi puhtahannu.

Susiedan roindupäivy

Oli lapsil mustelemisty jällel matkua Helsingin muzeiloih Aleksei da Akim vie kirjutettih tetrattiloih erähii uudizii heboloih näh, vahnoih verkoloih näh da midä vie heile äijäl koski syväindy. A nygöi jo puaksumbi käydih mandžoipellol muamal da tuatal avuttamah. Täl kerdua, astujen siiriči susiedoin kodii nähtih vahnuua koin izändiä. Häi tervehtii brihaččuloi, andoi mollembil kätty da saneli:

— Olen Vilho, tämän taloin poigu. Nygöi tädä taloidu piemmö kezämökinny Vellen tyttären perehenke. Hyö kučuttih minuu tänne pruaunuimah roindupäiviä. Minul täydy 90 vuotta. Hyvä on pidiä vuozipäivypruauniekkua kois, kuduas olet rodivunnuh. A täl taloil täydy jo 100 vuotta, tulgua kaččomah pertilöi.

Brihačut nostih harmuadu krinčua myö, mendih hämäräh pertih.

Diivittihes muzavih parziseinih. Uksen oigiel puolel oli ylen suuri päčči, kudai oli luajittu kivipalois. Päčän ies myös virui suuri kivi, se oli vardoiččijannu, ku sordunou kegäleh libo hiili, ei syttys late palamah. Vilho jatkoi paginua:

— Minä kuulin Matispäi työ oletto tulemas minun pruauniekal kandlehil soittamah? Se minuu äijäl mielyttäy! Oletto vie nuoret, a maltatto soittua ihmellizil instrumentoil.

A sit Vilho meni škuapan luo, otti sie magiedu da taričči lapsile.

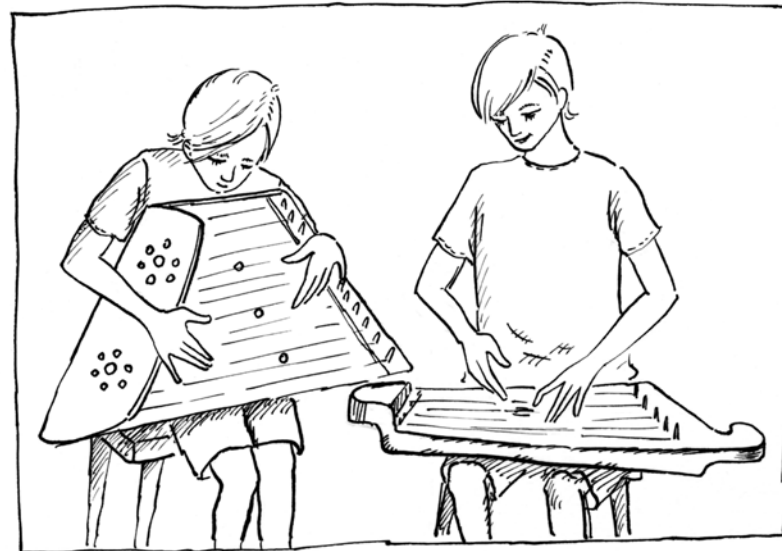
— Olgua hyvät, ottakua magiedu suuh, a sit niilöin piäle syöttö vie mandžoidu.

Hyväl mielel lapset tuldih pello, kerrottih vahnebil Vilhonke vastavundua da heijän pertih näh da ihmellizeh kivipäččih näh.

Mollei hyvin terväh kerättih tävvet poimiččuzet muarjua, tahtottih vie kerätä, no kuultih Tuomasan kurrundua:

— Tulgua tänne. Lähtemmo vazazii da lambahii kaččomah.

Lähevyttih lapset, a sie lambahat joukolleh jo vuotettih heidy, ku äijäl suvaitti ottua lapsien käzispäi leibypalazii. Niidy heile ainos oli vähä, himoitti ližiä, no nikonzu yhtel kerral ei annettu äijä, vaiku palazin.

Nygöi oli aigu yhtes harjoitella soitandua kandlehil. Tuomas opasti ystävii soittamah hämäläzien pajuu, ku Vilho oli hämäläine.

Tuli jo pruzniekan päivy. Ilmu oli hyvä, pastoi päiväine, stolat gostile katettih pihal. Oli kučuttu 50 hengie rodnii, ystävii da su-siedoi.

Lapset hyväl mielel soitettih pihal dai pertis. Kaikin mielyttih konsertah, diivittihes eriluaduzih instrumentoih. Maijan da Tuomaksen kandlehet luadii omil kázil tuatto. Kaikin oldih jo kuultu heijän soitandua kandlehil, nygöi Matti-diäd'o kerdoi karjalan gostih näh: "Akim da Aleksei ollah Petroskoispäi. Olin minä heijän kois, tutustuin perehenke. Tiijustin brihaččuloin opastundua soittamah kandlehel. Lahjain minä heijän tuatalleh Ignatal tarvikket, kandlehien instrumentoih näh. Nygöi teile soitetah Akim da Aleksei Ignatan luajittuloil instrumentoil". Helizi kandlehien melodii, soitettih puaroilleh dai kvartietal, loitokse kuuluttih karjalazet melodiet da veseldettih kaunistu ymbäristyö.

Oli ylen vessel pruzniekku, lapset sidä jatkettih omas pihas. A Vilhon ystävät opastettih nuorembii gostii juomah piivuo kaksiägiäzis metallas luaitus sahti-kannus.

Kannu oli kaksilitrahine, jygei. Juvves pidi ottua kahtel käl kiägöis, ryypätä da siirdiä toizel miehel. Juodih ystävät vahnas erinomaizes asties da kunnivoitettih ižändiä. Nygözel aijal kaikin juvvah bokualois. Oli kylläl koisluajittuu piivuo, kuduadu suomes sanotah santikse, se on ylen vahnu juhlujuomine.

Eriže oli katettu koufeistola, keski stolal oli suuri pletitty kringeli, sen piäle da ymbäri oldih koispastetut pečenn'at. Vie tuodih ylen suuri kremal piällystetty tortu, se oli vie čomendettu mandžoimuarju kirjutuksel: "Lykkyy 90 vuodizel Vilhol!"

Lopus Vilho kučui kaikkii soitajii juomah čuajuu, kiitti lapsii da oijendi kaikile oman palkan. Matti rubei kieldämäh, no Vilho sanoi:

— Vuozipäivy on minun! Minä iče tiijän midä da kel maksua!

Kodih lähtijes lapset vie helähytettih karjalan kadrieli, kudai melodii ylen äijäl mielytti gostii. Kaikin taputettih kämmenil da kiitetih soitajii.

Kolme nedälii meni ylen terväh, tuli aigu ajua omah Karjalah. Jeeva-t'outa sai viizan da oli ilolline, ku piäzöy vastavumah sevoittarien kel da ystävien kel. Kymmenii vuozii ei kuultu toine toizeh näh nimidä, a nygöi tulemas on vastavundu.

Jeva-t'outa enne lähtendiä vie kävähthi omassah kodih Heinyvien kyläh, ottamah tuomizii sevoittarel da vaihtamah sobii. Sil aigua kogopereh vie kävyi Valamoin luostarii kaččomah, kudai myös äijäl mielytti matkustajii.

Kogo perehel oli hyvä mieli. Vahnemat ruattih hyvin, suadih parahat palkat, lapset vastavuttih uuzien ystävien kel, tiijustettih uuttu da parandettih vie omua karjalan kielder, t'outanke pagizijes.

Enne lähtendiä käydih kiittämäh Vilhuo hyväs gostitandas da kučuttih händy Karjalua nägemäh. Aijoi huondeksel oli tulemas läh-töaigu. Koin emändy Mirja da Jeeva-t'outa valmistettih evähii, pas-tettih piirualoi.

Huondeksel viijen aigua soitti kello, kaikin havačuttih provodimah gostii. Huondesveron syödy Matti toi suuren laukun, kyzyi Ignatal:

— Syndyygo tämä laukku auttoh? Täs ollah teile lahjakse omil kázil luajitut kyykkymailat da pualikot.

— Passibo sinul suuri! Tämä lahju lapsil dai meile vahnembil myös on ylen hyvä. Tiettäväine synnytämmö net ihan hyvin, — vastai Ignat.

On aigu matkustua Karjalah

Oli jo lähtendy aigu. Nuoril oli igävy erota ystävis. Maija tiputti kyynälii.

Kodihpäi ajettih Mikkelin dorogua myöte. Käydih Valamon luostarin kirikköh, kus Jeeva-t'outa azetti tuohukset, sanoi brihaččuloil:

— Tuohukset paletah, meile hyviä matkua toivotetah, ku minä jo huondeksel moliimos Jumalal da Bogoroditsal, ku mejjän matku Karjalah menis ihan hyvin.

Oli jo murginan aigu, luostarin trapezas Jeeva-t'outa tilai kaikile murginan. Sie sai vallita ičel syömisty omua mielä myö. Kaikin hyväl mielel syödih da jatkettih matkua kodihpäi. Lapsii mielytti luostarin piha: sie kukittih eriluaduzet kukat da tuhjot. Joga sijas tundui puhtahus.

Autos Jeeva-t'outa pagizi karjalan kielel, pajatti pajoloi da pagizi vastavundah näh sevoittarenke. Rajas poikki piästih ihan hyvin, sie jo Karjalan dorogoi myö pagizijen matku sevoittaren kodissah meni terväh.

Anastasija Vieranke valmistettih gostil ildastu, mietittih kaikkii jättiä yökse heijällyö. Hälizijen stolan ies ei ni nähty, kui pihah aze-tui autto. Anastasija kiirehel meni vastuamah sevoitardu. Jeeva da Anastasija itkunke sebäiltih toine tostu, ei maltettu ni sanua sanuo. Nägözel oldih ihan, ku sizäret. Viera kodvan vuotteli, konzu buabo andau hänele sevätä Jeeva-buabua, sit jo sanoi:

— Nygöi on minun vuoro sevätä Jeeva-buabua, minä händy vie nikonzu en ole nähnyh.

Jeeva-buabo koppai tytön yskäh, rubei sebäilemäh da diivihes:

— Mittuine hyväine vunukkaine kazvau Anastasijal da vie hyvin maltau karjalan kielel paista. Uvvel kezäl olis hyvä tulla Suomeh, minulluo gostih.

— A minä sidä jo vuottelen, toinah luaitah minul pasportu, sit toven piäzen Jeeva-buaballuo gostih.

Nygöi Akimal da Alekseil algavui ihan toine-luaduine elos. Enzimäi ruvettih opastumah suomen kiieldy, ku joga päiviä kirjutettih kirjazii Tuomaksele da Maijale. Enämbiä aigua soitettih kandlehil. Ainos internetas ečittih uudizii zootarhoin eläimih näh.

Lumileopardu tuli Suomeh

Tuli hyvä viesti Matti-diädäspäi. Häi kirjutti lumileopardah näh. Akim oli jo kuulluh radivos, no ei maltanuh hyvin ellendiä, a Matti kirjazes hyvin sellitti:

— Moskovan eläintarhaspäi tuli Suomeh lumileopardutyttö. Sidä sijoitetah Ähtärin eläintarhah, kus jo eläy yksi sukulaine leopardu. Nygöi rubiemmo vuottamah leopardoin poigazii. Minuu mielyttäy, ku suau lähetellä zvierilöi tarhaspäi toizeh tarhah. Nuorennu minä sidä en maltannuh ellendiä, a se ei ole hyvä, konzu zvierit kogomuailmas voijah kavota. Meidy hyvin mielytti kävyndy eläintarhoih, kus myö näimmö harvinazii zvierilöi. Hyvä on konzu harvinazet zvierit suajah parembi eländykohtu da lahjatah uuzii poigazii.

Brihačut vastattih Matile da opittih jo iče kirjuttua suomen kielel:

— Hienoa, että Moskovan eläintarhasta tuli Suomen lumileopardi. Muistamme sitä Korkkeasaaren lumileopardia. Se oli ylen hilläine da ihan pieni. Lumileopardal on pitky da puaksu händy. Mondu kerdua mustelimmo matkua Helsingih da vie kerroimmo omil ystävil kazieläimih näh, ku ollah net ihangu kažit, vaiku kazvol ollah suurembat. Tata osti meile suuren eläinkirjan, sie luvemmo eriluaduzih zvierilöih näh. Muamo da tuatto lähetetäh teile tervehytty. Prostikua, ku emmo vie maltanuh kaikkie kirjastu kirjuttua suomen kielel. Akim da Aleksei.

Vastah brihaččuloil Matti kirjutti:

”Armahat, ystävät! Minul on ylen hyvä mieli kirjuttua teile vie mejjän uudizih näh. Myö ehtil puaksuh mustelemmo aigo, konzu

*brihačut kezän aigua viettih lomua meile Suomes. On ilo mustella, kui heidy mielytettih Muzeiloin ylen vahnat ainehet, hyväl mielel diivittihes Korgien suaren elätilöih näh, a nygöi minä teile kirjut-
tan vie Korgieh suareh näh, kezäl myö sidä emmo voinnuh löydiä da nähtä. Nellänpiän minä luvin sanomalehtes: Korgielsuarel on löytyy kuppikivilöi! Net on löytyy jo 2013 vuvvel, no arhiologat vas-
te nygöi loppiettih niilöin tutkindu, kirjutettih lehteh. Se kuppikivi on metrin korgei da pitkevys on 2 metrii. Kivi on harvinaine, Hel-
singis dai lähialuel ei ole ennen löytyy, sil kivel on jo igiä 3500 vuot-
tu. Muut uhrikivet ollah äijä nuorembat. Korgielsuarel joga vuottu kävyvy sadoituhanzii turistoi, se on eläintarhannu 125 vuotta, no niken ei ole ennen löydänyh tämänmostu kuppikivie.*

*On muijal Suomes nengomii kivii, arhiologat tutkittih midä merkitäh kupit kiven piäle. Nygöi minä teile voin kirjuttua, net ol-
lah kyollužih pokoiniekkoih näh.*

On löytyy semmoine kartu, kus on tieduo kylän perehiih näh. Joga perehel on oma kuppi kaivettu mustokse tuattoloi da died'oloi. Gu kivel ollou 10 kuppii, sit kyläs eletti 10 perehty. Voinnus olla joga perehes 10 hengie, sit kogokyläs eletti 100 hengie.” tämän moizet uudizet minä teile kirjutin.

No on vie yksi dielo, meile jo algavuu pikkujoulu, a minä en ole kyzynyh: piettögo työ Karjalas pikkujouluu?

*Minä otin ojanreunal kazvajan pienen kuuzahazen, sen korge-
vus on 30 santimetrii. Maija pani sen kukkumallykkah da čomendi ylen pienil kullavärizil pallozil. Teile myö toivotammo hyviä vuo-
tandua Rastavua da kaikile tervehytty.*

Matti perehenke”

Matin, Maijan da Tuomaksen unelmat

Joulukuun puoles välis Matin da Marijan luo tuli gostih Jeeva-
t'outa. Kaikile oli hyvä mieli paista karjalan kielel da mustella mat-
kua sevoittarel luo gostih. Illal kaikin käydih saunah, a jällel saunua
yhtes juodih čuajuu samvuaraspäi.

Maija da Tuomas allattih pagin uuzih unelmoih näh. Olis hyvä
suaja Suomeh suuri pandu. No se voibi jiiä unelmakse, ku Kiina ei
lahjua niidy eläintarhoih.

Ähtarin eläintarhan izändy on keskustelluh kiinalazienke lainata
sidä, se eläin on tarkasti tutkittu geenii myöte. Kuuluu se kondieloin
suguh 1939 vuvvel niidy on suadu Londonan eläintarhah. Lapset
kiitettih kaikkii kondieloi, no pandu olis vie parembi. Hyö jo ečittih
tiedoloi pandoih näh. Nygöi kaikil kerrottih: ”Sil on karvu mustu da
valgei: hardiet da bokat ollah mustat, a muut kai ollah ihan valgiet”.
Matti vie ližäi: ”Pandoil on viizi sormie, voibi sanuo vie varbastu da
peigalo. Sil on ylen kebjei piästä bambukku varboi myö yläh, ku net
hyvin syvväh niidy terävil šokkuhambahil. Syöjes panda istuu da on
ylen hyvänägöine.

Ei ole pandu pieni eläin, nelläl jallal seižojen on 90 santimet-
rii korgei, kaksi metrii pitkevys da painau elätti 150 kiluo. Pandan
poigaine vaste rodivunnuhes, painau vaiku 140 grammua, muamo
imettä poigastu 6 kuudu”. Tuomas sanoi:

— Kezäl, ku menemmö Karjalah minä kerron pandoih näh Alek-
seile da Akimale.

No ei maltanuh tirpua kezässäh, sinä ehtän jo kirjutti kirjazen
pandoih näh da oli hänel vie uuzi unelmu uvvessah vastavuo da
keskustella eläimih näh.

Akim kerdoi tuatal ystävien unelmoih näh da sanoi:

— Olis hyvä nähtä omil silmil pandoi!

Ignat vastai:

— Toven sanon teile poijat: ku Suomen eläintarhoih tullou pan-
doi, nepremenno otammo viizat da kävimmö niidy kaččomah.

Sisäldö

Algusana lapsile	3
Kevät ruavot enne lomua	4
Uvvet viestit Suomespäi	4
Kui terväh Matti opastui kirjuttamah karjalan kielel.	6
Opimmo opastuo suomen kiieldy	7
Matkah valmistumine	7
Ottakkua kandlehet keräl	9
Matku meni hyvin	10
Kiža da pagizendu karjalan kielel.	13
Vihmupäivy. Suuren järven rannal	17
Ollahgo Jeeva da Anastasija rodn'at?	20
Arbuamattomat gost'at	22
Opastummo yhtes karjalan kiieldy	25
Matkustamine Helsingih.	28
Kallivokirikkö.	31
Kalaverko da savvuperti muzeis.	33
Savvuperti da kandlehet	35
Helsingin taloit.	38
Korgei suari on suuri kallivo	40
Mongolien villihebozet	42
Susiedan roindupäivy	46
On aigu matkustua Karjalah.	50
Lumileopardu tuli Suomeh.	51
Matin, Maijan da Tuomaksen unelmat	53

Марьюкка Патракка

ПУТЕШЕСТВУЯ ЛЕТОМ ПО ФИНЛЯНДИИ

МЫ УЗНАЛИ МНОГО НОВОГО

(на ливвиковском наречии карельского языка)

12 +

Художник — Икконен О.А.

Перевод на карельский язык — Щербакова Т.В.

Редактор — Кондратьева С.Ф.

Подписано в печать 14.04.2016.

Формат 60×84^{1/16}. Печать офсетная.

Усл. печ. л. 3,25. Тираж 300 экз. Зак. № 175.

Издательство «Версо».

185031, г. Петрозаводск, наб. Варкауса, 1 а.

Отпечатано в ООО «Версо»

Patrakka, Marjukka.

P 32   Kezän aigua Suomes tiijustimmo äijän uuttu / Marjukka
Patrakka; kiändäi karjalakse (livvin murdehel) Tamara
Ščerbakova; taidoilii: Ol'ga Ikkonen; redaktor: Svetlana
Kondratjeva. — Petroskoi : Verso, 2016. — 54 с. : ил. В вып. дан.
загл.: Путешествуя летом по Финляндии мы узнали много
нового (на ливвиковском наречии карельского языка).

ISBN 978-5-91997-213-6

УДК 913
ББК 26.890(4Фин)

9 785919 972136